

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V. Váczi körút 23

hova minden küldemény intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . 8 lrt —
Félévre . . . . . 4 » —
Negyedévre . . . . . 2 » —
Egyes szám ára 16 kr.

MEGJELENIK MINDEN PÉNTEKEN.

Tartalom:

Megoldás vagy kibuvás? Dr. V á z s o n y i Vilmostól. — Orthodox községek ébredése. — Négy izr. községkerület megakulása. (Szeged, Temesvár, Győr, Szegzárd). — Baross Gábor. Szabolcsi Miksától. — Az anyahitközség integritása. — Török zsidók ünnepe. Haber Samutól. — Magyar zsidó családok. Irja Dr. L á z á r Béla. — Az erősek Bernstei n A. elbeszélése. — Hazai hírek. — Külföldi hírek. — Hirdetések.

Naptár:

Vasárnap (1892. május 15) 5652 Ijjar hó (29 napos) 18-ika. Lagboómer. Hétfő 19-ike. Kedd 20-ika. Szerda 21-ike. Csütörtök 22-ike. Péntek 23-ika. Szombat 24-ike. Muszaf után bejelentik az ujhodat (mevorchin hachódes). Hetiszidra: Behar és Bechukószaj. Haftorah: Jeremiás 16-ik fejezete.

Megoldás vagy kibuvás?

Még mindig sűrű köd borítja a kormány szándékait. Senkisé tudja, hogy mit akar a kormány tenni a zsidó felekezet egyenjoguságának kérdésében; úgy lehet, maga a kormány sem tudja még, hogy mit akarjon. Annyi bizonyos, hogy valami csinos és megható meglepetés készül, csak az a kérdés, hogy nekünk fognak-e vele kedveskedni, vagy pedig ellenségeinknek. Ha elvek harca volna politikai életünk alapja, ha eszmék lelkesítenék a pártokat, ha a parlamenti csaták nyílt színen dőlnének el és nem a kulisszák mögött, — nem kellene augurként a jelekből megítélni a helyzetet; tisztán állana az mindenki előtt. De midőn a taktikázás, az apró mesterfogások, ügyes cselvetések, furfangos intrikák képezik a politikai nagyság ismérvét; midőn senkisé mer akarni, mielőtt meg nem tudta az illető tényezők akaratát; midőn minden nyílt tettel titkos compromissum előz meg: akkor daczára annak, hogy az összes pártok a szabadelvűség lobogója alatt táboroznak, nem lehet előre tudni, hogy miként fog a felekezeti egyenjoguság kérdésében az országgyűlés dönteni.

Két mód van csak a kérdés megoldására: vagy rálép az országgyűlés a vallásszabadság

alapjára és meghozza azt »a vallásfelekezetek egyenjoguságát szabályozó egyetemes törvényt«, melyet már az 1868: 53. tcz. bekezdő sorai kilátásba helyeztek, vagy pedig, megmaradva az eddig követett rendszer mellett, a zsidó felekezetet is a törvényesen bevett felekezetek közé igtatja. Harmadik megoldási mód nincs, ezeken kívül már csak kibuvók vannak és nem megoldási módok. A kérdéssel végezni másképp nem lehet, hanem csak megszökni lehet előle.

Ha az a különvélemény, melyet a múlt héten Futtaky Gyula ur, a kormány félhivatalosának szerkesztője e t. lapokban előterjesztett, valóban megfelel a kormány intencióinak, akkor igen valószínűvé válik, hogy a kormány nem akarja a kérdést megoldani, hanem inkább kéréket oldani a megoldás elől. A különvélemény abban kulminált, hogy a zsidó felekezet egyenjoguságának kérdése megoldható a polgári törvénykönyv keretén belül is, a családjog és örökjog kodifikációjával kapcsolatosan. Mint-hogy pedig a kérdés így — a különvélemény szavai szerint — »kellemesebben« oldható meg, ne kérjük külön a felekezeti egyenjoguságot, hanem várjuk meg a polgári törvénykönyv születését.

Sajnálattal látom, hogy a felekezeti egyenjoguság kérdésében bizonyos fogalomzavar kezd

lábrakapni. Arról van szó, hogy a zsidó felekezet közjogi állását tisztázzuk és neki a magyar közjogban ugyanolyan helyzetet teremtünk, mint a többi felekezetnek. A felekezeti egyenjoguság tehát kiválóan közjogi kérdés, melyet a magánjogot kodifikáló polgári törvénykönyvvel kapcsolatba hozni nem lehet. A polgári törvénykönyv, a magyar állampolgárok magánjogi viszonyait szabályozza, keretében tehát valamely felekezet közjogi helyzetét tisztázni nem lehet. A polgári törvénykönyv egyforma normákat állíthat fel az összes állampolgárok magánjogi viszonyaira valláskülönbség nélkül, de ezzel még nem enyészett el a különbség az egyes felekezetek közjogi helyzete közt. Nem a zsidó egyesekről, hanem a zsidó felekezetről van szó. Ennek sérelmeit akarjuk orvosolni, erre kérünk törvényes intézkedést és kérjük éppen azt, hogy a zsidó felekezetet ne tekintsék ezentul magánjogi alakulatnak, hanem közjogi személyiségnek. Ha a kormány a felhangzó panaszokra vigasztalásul csak az évtizedek óta szülemelő polgári törvénykönyvre mutatna rá, mint a mely a bajokat végleg megfogja szüntetni, ez éppen azt bizonyítaná, hogy kérelmünk lényegét nem akarja megérteni, mert hiszen mi első sorban közjogi személyiséget kérünk felekezetünknek és a polgári törvénykönyv emlegetése már önmagában e kérés megtagadása.

A ki valamely kérdést a gyors megoldás felé akar vinni, az féltékenyen őrködni fog a fölött, hogy az semmiféle más kérdéssel ne komplikáltassék, mert a megoldás nehézségei a kérdések számával arányosan szaporodnak. Ez volt az oka annak, hogy a mozgalom megindító a legnagyobb óvatossággal elkerülték a szervezeti kérdések belevonását az akcióba. És e szempont tiltja, hogy felekezetünk sérelmeit kapcsolatba hozzuk a polgári törvénykönyvben megoldandó nagy kérdésekkel, melyeknek megoldása sokkal több időbe és nagyobb küzdelmekbe fog kerülni, mint felekezeti egyenjoguságunk egyszerű biztosítása. Hiszen ha nem kellene a polgári törvénykönyv megalkotásánál az érdekek egész sokaságával számolni, ha nem volnának valósággal elriasztók a megalkotás nehézségei,

nem vártak volna létesítésével ilyen sokáig és nem töprengenének részletein olyan kétségbeejtő alaposággal.

Azt mondja a »különvélemény« igen t. szerzője, hogy felekezeti egyenjoguságunknak az ultramontán klérus nagy ellensége és e miatt kell a polgári törvénykönyv expedienséhez folyamodnunk. De hát nem nyilvánvaló dolog-e, hogy éppen a polgári törvénykönyv családjogi része az, mely a klérust legnagyobb mértékben harczra ingerli, nem világos-e, hogy a leghevesebb harcz fog a körül tombolni, vajjon megtartsa-e ingerenciáját mai mértékben a házasság intézményében? A zsidó felekezet egyenjogusága a klérus jogaiiban, kedvezményeiben, jelenlegi hatalmi állásában nem fenyegeti, általa a már bevett egyházak helyzete nem rosszabbul, csak a zsidó felekezeté javul: nincs tehát elfogadható ok, realis alap, miért fejtene ki a klérus ellene ellenkezést, míg a polgári törvénykönyv családjogi része jogait megnyirbálja, kedvezményeit csökkenti, hatalmi állásában fenyegeti: ez ellen bizonyára hatalmas rohamot fog intézni. Tehát éppen megfordítva áll a dolog, mint ezt a »különvélemény« felállította; a klérus ellenséges indulatát az keltené fel a zsidóság ellen, ha azt vélné, hogy a hatalmát fenyegető polgári törvénykönyv létesítése kiválóan zsidó érdek.

A zsidó felekezet ügyét nem szabad a polgári törvénykönyv sorsával egybefűzni, mert ez megvalósítását elodázná és megnehezítené. Mi nem azt kérdezzük a törvényhozástól és a kormánytól, hogy miként szándékozik rendezni a családjogot, hanem azt, hogy tartja-e felekezetünkkel a többi felekezet jogállására méltónak? Erre kérünk egyenes választ, erről kérünk gyors döntést, mert ezen elmélkedni nem kell, ezt tanulmányozni felesleges és két rövid törvényszakasz az egész kérdést elintézi.

Tévednek azok, kik azt hiszik, hogy nem a czim lényeges, sem az egyenjoguság direkt megadása, hanem a ferde viszonyok javítása. Az összes magánjogi viszonyok megváltoztatása abszolúte nem változtat felekezetünk jogállásán; mi a polgári törvénykönyv megalkotása után ugyanazon alárendelt helyzetű felekezet maradjunk, mint voltunk annakelőtte. Nincs eddig

törvény, mely a zsidó felekezetről, mint olyanról szólana, magának a felekezetnek személyisége, kultuszának szabadsága, intézményeinek fejlődése nem áll a törvények kifejezett védelme alatt. Nem pusztá czim tehát a »bevett« szó, mert ez az egy szó a jog, a törvény alapjára helyezi felekezetünk létezését. Ha ez formalitás, úgy olyan formalitás, mely a lényeggel egyfontosságú. Hiszen a koronázás is formalitás, de nélküle a király törvényt nem szentesíthet; a házasságkötés is formalitás, de a társadalom nélküle megtagadja a tisztelő elismerést az együttélés viszonyától.

Előre kijelenthetjük, hogy a polgári törvénykönyvre való hivatkozást a kormány részéről közönséges kibuvónak fogjuk tartani, mely erkölcsi szempontból még kérelmünk nyílt megtagadásánál is súlyosabb megítélés alá esik; mert egyfelől frivol módon kijátszsa kérelmünket, másfelől a polgári törvénykönyv szép gondolatát meggyalázza azzal, hogy spanyolfalnak használja fel, mely mögé a kérdés elől megszökik. És bármint kárhóztassa a »különvélemény« írója, hogy a zsidóságban volt elég polgári önérték és politikai ész, hogy a választások idején felhasználta egyenjogúságának előmozdítására: ha a kormány a megoldás helyett a kibuvást választaná, lesz módunk arra, hogy felekezetünk egyenjogúsága a napirendről le ne kerüljön és a következő választásoknál leszámoljunk azokkal, a kik a szabadelvű czimet bitrolják,

Dr. Vázsonyi Vilmos.

Orthodox községek ébredése.

Őszinte örömmel és elismeréssel veszünk tudomást arról, hogy ébredezni kezdenek az orthodox községekben is. Az intelligensebbek rég elviselhetetlennek találták a jármot, melybe ugynevezett „autonómia“-juk verte, és amely valójában nem más, mint a közvetítő bizottság elnökének és néhány hű csatlósának privilegiuma a községek elnyomására és elnémiátására. Az a jótékony, lethargiából keltő friss szellő, mely egy idő óta a magyar zsidóságot átjárja, lehetetlen, hogy érintetlenül hagyhatta orthodox testvéreinket is. Utalunk a receptionális mozgalomra, melyhez eddig a központ veszett izgatása ellenére 33 orthodox hitközségből csatlakoztak. Most széttepní akarják a méltatlan járszalagot, melyen az orthodox bizottság hitközségeit vezeti, és

gondolkodó és szabad akaratu emberekhez méltó vezetést akarnak megteremteni. És hogy kezdeményezésüktől el nem riaszthatták a derék karczagi hitközséget és rabbiját, sem gyanusítások, sem rágalmozások, sem semminemű fenyegetések és támadások, ezért hálájára tettek szert minden a felekezet javát igazán szíven hordó, gondolkodó zsidónak. Meg akarnak maradni, mint eddig, orthodoxoknak és maradjanak is meg azoknak, de ezzel a világerő sem jár az a kötelesség, hogy ellene szegüljenek a zsidóság fejlődésének, a felekezet felemelésének, hogy egyenesen kezét fogjanak legádázabb ellenségeinkkel, mint ezt például a receptionális mozgalommal szemben is tette az orthodoxia vezetése.

A következőkben adjuk a két helyről is vett és a fontos mozgalomról szóló tudósításokat:

Török-Szent-Miklós, 1892. május 11.

A karczagi orth. izr. hitk. által f. hó 8-ikára egybehívott megyei orth. gyűlés igen impozánsan folyt le. A gyűlésre 10 orth. hitk. — az egész megyében 12 van — küldött megbizottat, kiknek száma a 37-et ütötte meg. A gyűlés megnyitása előtt a karczagi rabbi tartott egy fenkölt szellemű beszédet, melyben az orth. hitközségek állapotát, az országos közvetítő bizottság tétlenségét, ferde álláspontját ecsetelé, felkérve a 37 egybegyűltet a tárgyhöz nyíltan és bátran hozzászólani. A kérdéshez az összes jelenlevők hozzászóltak; a tárgyilagosságot fejtgetésekben Kohn Károly madarasi és Weil Dávid szolnoki megbizottak arattak zajos tetszést.

A gyűlés hosszas és beható tanácskozás után egyhangulag azon határozatot hozta, hogy a receptió ügyében megindult mozgalmat üdvözli, ezt a képviselőháztól külön petícióban kérni is fogja, az orth. közvetítő bizottsághoz pedig a községek nevében felhívást intéz egy országos gyűlés egybehívására, mely gyűlésen a napi kérdésekről nyíltan tanácskozhatnak és amely kérdésekhez az egész ország hozzászólhasson, nem pedig egyesek nézete az orth. községeknek imputáltassék. Ha a közvetítő bizottság kérésüknek eleget tenni vonakodnék, a gyűlés elhatározta a felső és illetékes forumnál a bizottság ellen a jelentést megtenni. A gyűlés egy 12 tagú bizottságot választott, mely az ügyek megbeszélésére és a további történendő lépésekre felhatalmazást nyert.

A négy óra hosszát tartó gyűlést este a karczagi hitk. által rendezett bankett követte, melyen a szellemes tósztok sem hiányoztak.

Stein Lőrincz
rabbi

Karczag, 1892. május 12.

Igen tisztelt szerkesztő ur!

A jász-nagykun-szolnokmegyei aut. orth. zsidó hitközségek (szám szerint 10) folyó hó 8-án Karczagon ft. Schück Salamon, kerületi rabbi ur elnöklete alatt

megtartott gyülekezeten előleges beható vita után elhatározták, miszerint a zsidó vallásnak a hazai bevett vallások közé iktatását kérelmezik és a kérvény szövegének megállapítása céljából tulnyomólag hitközségi elnökökből álló 12 tagú bizottságot küldött ki. Egyben elhatározta, miszerint kérvényét kinyomattatván, körlevél kíséretében valamennyi hazai orth. izr. hitközségnek és magának az orth. közvetítő bizottságnak is megküldi; őket ez ügyben mozgalom indítására, sőt ez utóbbinál az eddig tapasztalt rideg eljárás és viselkedés abban hagyását kérjük és kívánjuk, hogy az orth. végrehajtó-bizottság is a mozgalom élére álljon.

A gyűlés lefolyása a legemelkedettebb hangulatról tett tanuságot; ft. Schück Salamon rabbi ur lelkes hangon előterjesztett javaslatához egyik delegált azon módosítást óhajtott volna csatoltatni: hogy az egyenjogúsítás a budapesti e célra alakult bizottság útján kérésék kizárólag, miként azt már a községek tulnyomó része amugy is elhatározta. Beható eszmecsere után azonban azon indokból, mivel az orth. hitközségek tulnyomó része, autonómiáját féltve távol marad a mozgalomtól, a javaslathoz képest kimondotta, miszerint a kérvény a felekezet egységének erős hangsúlyozása mellett a hitközségi felekezeti autonómia épségben hagyását is kérelmezze.

Ugyancsak egyhangulag elhatároztatott továbbá, miszerint a központi végrehajtó orth. bizottság egész határozottsággal megkerestessék aziránt, miszerint a receptió kérdése, a subventionális segélyek szabályszerű kiosztása, a középiskolákban a zsidó fiuknak a szombat és ünnepnapokon az irás aluli felmentése és a szervezeti szabályok és ügyrend módosítása tárgyában országos zsinat egybehívását eszközöltesse, melyre az ország minden megyéjéből, az ahhoz tartozó orth. hitközségek által választandó egy-egy előljáró és rabbi hivassék meg, kimondatván egyidejűleg, miszerint azon esetre, ha a vezetőségnél, melynek mandatumá már rég lejárt, ezen kívánalomnak meg nem felelnének, ezek iránt az állam-kormányzatnál kérvényeztessék; sőt erre már ezuttal is, a jelenlévő 10 testvérhitközség a kezdeményezést felvevő karczagi hitközséget bizta meg, akként, hogy ezen egyházközség valamennyi megbízó egyházközség nevében kérvényezzen.

A gyűlésen részt vettek a következő egyházközségek: Karczag, Szolnok, Madaras, Kunhegyes, Tisza-Derzs, Tisza-Süly, Kenderes, Kun-Szent-Márton, Öcsöd és Tisza-Szent-Imre, ezen hitközségek képviselőtestületei által választott delegáltjai útján.

Mindezekről, mint az állandó 12-es bizottság szerény munkása azzal értesitem tekintetességedet, hogy referádám magvát szedve, erről az érdeklődő közönséget jóakarattal tájékoztatni kegyeskedjék.

Kiváló tisztelettel kész szolgálja
Dr. Fodor Márton,
 karczagi ügyvéd

BAROSS GÁBOR.

A magyar zsidóság többszörös részt vesz ki magának a gyászból, mely a nagy miniszter halála folytán a magyar nemzetet érte. A csapást, mely a hazai érdekeket sujtotta, kétszeresen érzik a magyar kereskedelem, a vállalkozás és az ipar, melyeknek szárnyakat kölcsönzött a teremtő erővel megáldott miniszter, kit Isten jókedvében adott nemzetünknek és kit haragjában vett el tőlünk. A zsidóságnak fájva fáj ez a halál, mint magyar hazafiaknak, érzékenyen érinti őket a veszteség mint azt az osztályt, mely Magyarországon a kereskedelmet, a vállalkozást és az ipart nagy részben képviseli.

De nem csak mint magyarok, és nem csak mint par excellence kereskedői osztály, hanem mint zsidók is őszintén és mélyen gyászolja felekezetünk Baross Gábor halálát.

Mint az egyszeri huszár, ki nem arra kérte a teremtőt, hogy őt segítse, hanem arra, hogy ne segítse az ellenséget, mert ő, ha az uristen pártatlanul viseli magát, okvetetlenül legyüri ellenségét, úgy mi zsidók is nem kívánjuk senkitől, hogy javunkra részrehajló legyen. Megálljuk mi helyünket és boldogoknak mondjuk magunkat, ha részrehajlatlanul járnak el irántunk, igazságosan és elfogulatlanul ítélnék meg bennünket. Dehogy kérünk mi különös szeretetet; ilyennek mondjuk már a velünk szemben való pártatlanságot és a ki irántunk részrehajlatlan és igazságos, azt már zsidóbarátnak szoktuk nevezni.

Ebben az értelemben zsidóbarát volt az elhalt miniszter. Szigoruan igazságos, részrehajlatlan a zsidók iránt is. Valóban nagy okunk van mint zsidóknak is, megkönyezni a nemzet halottját.

*

Kevesen tudják, hogy a kereskedelmi miniszteriumban, mióta Baross Gábor állott annak élére, az állásért folyamodókról összeállított és a miniszter elé terjesztett iven nem volt kitüntetve az illetők vallása. A miniszter akarta ezt így, hogy az állások betöltésénél az illetők felekezete reá befolyást ne gyakorolhasson.

*

Éppen három éve ma, (május 11.) hogy Baross Gábor, mint ideiglenes belügyminiszter, ennek a tárczá-
 nak költségvetési tárgyalásánál Komlóssy Ferencz felszólalására, hogy ő azért nem megy az operába, mert a személyzet csupa zsidókból áll és hogy ő sokkal olcsóbban szerezhethet meg magának ilyen élvezeteket a rombach-utcza, vagy a dohány-utcza zsinagógában: imígyen felelt:

„Engedjék meg, hogy miután kénytelen vagyok vele, röviden hozzászólhassak a tárgyhoz.“ (Halljuk!)
 „A vita komoly és tárgyilagos volt, kivéve egy felszólalót, ki az egész vitának sajnálatos komikumát

képezte. (Helyeslés jobbfelől.) Én mint katolikus ember tiltakozom azon izléstelenség ellen, és határozottan megszólom azt, (élénk helyeslés jobbfelől) hogy egy katolikus pap így szerepelt eházban. (Élénk helyeslés jobbfelől.) Ezt kötelességemnek tartottam megjegyezni, azért, mert lehetetlen, hogy elzárkózhassem azon érzélem kifejezése elől, mely engem azon szavak hallatánál elfogott. (Élénk helyeslés jobbfelől.)“

Gyűlölte a léhaságot, ergo az antiszemizmust is, és azzal az ő szókimondó modorával, mely neki oly sok ellenséget, de végtelenül több tisztelőt és barátot szerzett, ostorozta azt, akár hivatalabeli díjoknál, akár csuhás nagy urnál találkozott vele.

*

Mint pihenést nem ismerő munkás, mint páratlan vállalkozó szellem, mint istentől ihlett iniciator többször érintkezett felekezetünkhöz tartozó férfiakkal, mint bármely más miniszter. És ezalatt becsülni tanulta bennök az ernyedetlen szorgalmat, a haladás iránti nagy érzéket, a vállalkozási vágyat, a magyarsághoz való ragaszkodást, azt a nagy tökélet, melylyel a nemzet a zsidóságban rendelkezik, és melyet ez fejében hord.

Egyszerűen, de felséges szavakban kifejezést adott ennek, midőn f. év január 24-ikén fogadta a győri- és győrszigeti izr. hitközség küldöttségét, szónoka dr. Fischer Gyula főrabbi beszédére imigy válaszolva:

„Igen köszönöm az egyesült hitközség megjelenését és végtelenül örülök a tisztelt szónok valóban szép szavain és tartalmán, mert ily szép szavakat és ily magvas gondolatokat igazán ritkán volt alkalmam hallani. Meg vagyok győződve, hogy egy hitközség, melynek élén ily egyházi férfi áll, csakis hazafias lehet és mindig fejlődni fog.“

„Tisztelt uraim! Őszintén meg fogom mondani álláspontomat. **Mélyen tisztelem vallásukat, bámulom és szeretem fajukat. A mi pedig törekvésüket illeti, én a teljes liberalizmus, a teljes jogegyenlőség talaján állok és nemzetünk, valamint egyházuk javára fordított törekvéseiket, magától értetődik, csakis előmozdítanom lehet.** Fogadják még egyszer igaz köszönetemet és őszinte üdvözetemet.“

A liberalizmusnak és demokratiának megalkuvást nem ismerő eme igaz bajnokában a magyar zsidóságot ezidőszert leginkább foglalkoztató ügy, a receptió ügye is nagy, tán pótolhatatlan veszteséget szenvedett.

*

Nagy is volt a külső gyász a zsidóság köreiben. Hányan siettek fájdaluknak, hálájuknak, tiszteletöknek a legkülönbélebb uton: koszorúk, gyűlési jegyzőkönyvek, magasztaló beszédek, a boltok bezárása, a kirakatok feketével való feldiszitése, gyászlobogók kitűzése, és egyéb megható jelek által kifejezést adni!

Fiatalon halt meg, de mély és eltörölhetlen nyomokat hagyott hátra hazánk fejlődésének történetében, mely mindmegannyi áldás hazánknak és áldás megteremtője emlékének. Legyen is áldva neve és váljék áldássá a nemzet gyásza, hogy a jövőben is hozzá hasonló igazságos, részrehajlatlan és istentől áldott és kiválasztott férfiak intézzék drága hazánk ügyeit.

Szabolcsi.

Az anyahitközség integritása.

(—r.) A kultusminiszternek 1888. évi 1191. elnöki sz. rendelete előtt megvolt a hitközségi alakulásokra nézve az a veszedelmes szabadosság, hogy egy-két turbolens természetű ember — fiókhitközséget alakíthatott és valószínűsítő üzleti concurrentiát folytathatott az anyahitközséggel. Ennek a visszás állapotnak hátrányai különösen az anyahitközség gabella-jövedelmének megapadásában nyilvánultak és nyilvánulnak ma is. Fővárosi embernek persze bajos ezt megítélni, hanem ott a vidéken jelenleg is sok panasz csik miatta.

Az efféle 10—15 emberes „hitközség“ azon kezdi és rendesen arra is épít, hogy ő hitközség s ezért dukál neki a husmonopolium. Már pedig a husmonopolium vidéken nagy hatalmasság, mert ha a vidéki hitközségi tag nem is szeret és jórészt nem is képes akkora egyes hitközségi adót fizetni, hogy abból a vallástestület intézményei fenttarthatók legyenek, a ritus szerint való hus árában szívesen megfizeti a maga illetményét és megfizeti biztosan, mulhatlanul, mert ragaszkodik az irás szavaihoz.

A községben „csináló“ elemek a vidéki hitközségi tagoknak éppen erre a természetére építenek. A szükségletük kicsiny, s így a ritus szerint való hús előállítását sokkal olcsóbban adják és adhatják bérbe, mint az anyahitközség. Az olcsó vállalkozó olcsóbban mérheti a húst, a község pedig oda megy, a hol jutányosabban szerezheti be szükségleteit. Így az anyahitközség gabella-jövedelme még inkább devalválódik. Ezt megérzik kulturális és vallásos intézményei, és a „hit-hűség“ álarca alá buvó elemek legtöbbször így pusztítják el a vallásos szellemet.

Ennek a meglévő bajnak szélesebb körökre való kiterjedését jóformán megakadályozta az említett miniszteri rendelet, mely meghagyta, hogy „a külön imaházi egyesületet alakítani óhajtó tagok ennek költ. ségeit — az anyahitközség és az anyakönyvvezető rabbi egységének és jövedelmének csorbitása nélkül — sajátjukból tartoznak fedezni.“

Azóta aztán nem is ment úgy nyakra-főre a „hitközség“ alakítás.

De Léván, hol a régi két hitközség 1885-ben statusquo alapon szervezkedett, két uri ember még is megkivánta az orthodox község-csinálást, még pedig egész egyszerűen azért, mert az egyiket, akinek, mint

mint a „Magyar Zsidó Szemle“ május havi füzetében, melyből a következő rendeletet is átvesszük, írja, a fenyítő bírósággal van egy kis számadása, az anyahitközség ez okból a vezetői imádkozástól eltiltotta.

Az orth. közvetítő iroda készséggel támogatta az ő hívét, már csak azért is, mert leste az elvi jelentőségű határozatot, mely újra rést nyitna és szabadságot adna — a „hithű“-ség ilyen terjesztésére.

A miniszter azonban túljárt a községekben csinálószövetkezeti észjárásán. Megengedte a lévai „orthodoxok“-nak a különválást, hanem csak mint privát passziót, amely az anyahitközség integritását, jövedelmeinek forrását nem sértheti.

Mivel azonban a „hithű“-község-csinálás csak úgy ér valamit, ha avval az anyahitközségnek ártani lehet, aztán meg ha valamit hajt is a konyhára — ennél fogva alapos kilátás nyílik arra, hogy sem Léván sem másutt nem fog alakulni orth. imaegyesület.

A miniszter 10.738. számú idevonatkozó rendeletének (mely Bars vármegyéhez van intézve) érdemleges és elvi jelentőségű újat mondó része az, mely az orthodox imaházi egyesület alakításának feltételeit a következő 4 pontban állapítja meg:

1. Az imaházi egyesület fenntarthat külön imahelyiséget és külön saktert. Az imahelyiség és sakter költségeit az imaházi egyesület tagjai sajátjuktól tartoznak fedezni, de ezen felül azok a lévai status quo izr. hitközség költségeihez is mint tagok hozzájárulni kötelesek oly módon, mint a hitközség azon tagjai, kik az imaházi egyesülethez nem tartoznak.

2. Az imaházi egyesület választ egy templomgondnokot, aki az imahelyiség megnyitását és a sakter alkalmazását utóbbi nevének megjelölése mellett a lévai status quo izr. hitközség előjáróságának bejelenteni köteles. A hitközségi előjáróság az imaházi egyesület sakterét haladék nélkül megidézi s tudatja vele azon szabályokat, melyek a hitközségben a rituális vágásra nézve fennállanak és a melyeket az imaházi egyesület saktere ép úgy tartozik szem előtt tartani, mint a hitközség által alkalmazott sakter. Míg az imaházi egyesület saktere a hitközségi előjáróságnak bejelentve és ez általa kellő utasításokkal ellátva nincsen, addig annak rituális vágást eszközölnie nem szabad és működése a fennállott földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi miniszterium 1888. évi szeptember hó 18-án 48.151. sz. alatt kiadott körrendeletének 5. §-a értelmében kihágásként büntetendő.

3. Ugy a gabelladíjak, melyek az imaházi egyesület saktere által történő vágások után fizettetnek, valamint az egyesület imahelyiségében végzett mindennemű vallásos és szertartásos funkciók után járó díjak oly mérvben, mint azok a hitközség imaházában végzett hason funkciókért megállapítva vannak, a lévai status quo izr. hitközséget illetik meg.

4. Az imaházi funkciók és adakozások ellenőrzését a lévai status quo izr. hitközség előjárósága egy hitközségi tagra bízhatja, kinek az imaházi egyesület saját imahelyiségében egy ülőhelyet ingyen átengedni köteles.

Budapest, 1892. évi márczius hó 24-én.

Gróf Csáky s. k.

Török zsidók ünnepe.

II.

A spanyol uralkodó pár, melyet II. Sándor pápa a »katholikus felség« czimmal tüntetett ki, amint az előző közleményből kitetszik, nem volt hajlandó visszavonni azt a kiutasítási rendeletet, mely — mint Cantu Caesar, a katholikus történetíró állítja, nyolczszázezer »ipartizó polgár« kezébe belekényszerítette a vándorbotot.

A szám tekintetében, hogy hány százezer zsidóról volt szó, maguk a történetírók sem egyeznek meg. Schlosser 200,000-ról tud, Cantu 800.000-ról, Graetz ellenben Abrabanel följegyzése szerint 300,000-re teszi azok számát, kiket az 1492. márczius 31-iki rendelet hazájuktól fosztott meg.

De abban egytől egyig megegyeznek e kor ismeretelői, hogy a hidalgók földjének becses, dolgos, termelőképes részére mért csapás volt a kiutasítás.

A túlságba hajtott beteges nemzetiségi eszme, a felekezeti és faji assimilálásnak kiméletlen elfajulása a haralomhoz jutott, felgazdagodott spanyol népet csakoly vakká tette a készülő veszteséggel szemben, mint ezt teljes négy századdal később az éjszaki kolosszusnál látjuk . . .

A hazátlan zsidóknak el kellett készülniök a tövises utra, mely idegen földre vezet, más népszokások, más nyelv, más törvények, illetőleg kiváltságok otthonába. Az elkövetkezendő keserőségekhez idejekorán hozzászoktatták őket, az inquisitio jól működött és talpon voltak az olyan emberek, minő Ximenes, akiről Talavera, granadaí érsek azt állította, hogy »nagyobb győzelmeket aratott, mint Ferdinand és Izabella, mert ezek csak Granada földjét szerezték meg, Ximenes ellenben lakossága lelkét hódította meg.«

Tulajdonképpen az egész kiutasítási műveletnek nem volt egyéb célja, mint a lélekfogdosás és a jogtalan gazdagodás vágya.

Mi másért gördítettek volna minden elképzelhető és elképzelhetlen akadályt a földönfutók elébe, miért kínáltak volna a templom szőszékén hazát a hiért cserébe és miért tiltották meg az arany, ezüst, meg a készpénz kivitelét?

De a legnagyobb erőfeszítés is csak kevés reneget szerzett. A zsidóság tanítói érezték a reájuk nehezede kötelességeket és megfelelték annak emberül, sőt a marannusokban, a színleges keresztényekben is buzgó munkatársakat találtak.

Mikor a rendelet visszavonására minden kísérlet hiábavalónak bizonyult, mikor látták, hogy a csábító szavakra hallgatók, a színleg kitértek is jórészt a tüzhálban nyertek — kegyelmet: akkor az agg Aboab Izsák rabbi, Abrabanel jóbarátjának vezetése alatt egy 30 31, 32 nyolczország legtekintélyesebb zsidóiból álló társaság — amint Graetz írja — elindult előre hazát

és szabad átutazást keresni — Portugáliába. II. János portugál király meg is alkudott velük és 10 évi menedéket, meg szabad átutazást biztosított az üldözötteknek. Cantu szerint fejenként 8 scudiért (2 arany).

Fejenként 8 scudi az akkori időben emberséges haszon volt, az igaz; de mindenesetre sokkal emberségesebb, mint az, amit Spanyolországban szedtek a kitzsítottaktól, akikről több krónikás följegyezte, hogy egész házat egy számárért, és szőlőket egy vég vászonért vesztegettek el. És az ilyen vásárba, valamint a nevetséges áron tartott majorságok, uradalmak vételére is csak nagy könyörgésre mentek bele a keresztények!

Igy közeledett el lassu, kinos lépésekkel a válás ideje. —

Megrendítő az a kép, melyben Graetz ezekről a napokról számot ad. Ime szövszerinti fordításban:

»A rajongásig szeretett hazától való válás fájdalma legyőzhetlen volt. Mennél inkább közeledett az elszakadás napja, annál inkább átjárta a boldogtalanok szívet. Az ősök sírjai, azok voltak előttük a legdrágábbak, azoktól szakadhettek el a legnehezebben és a rávaló gondolás mély gyászszal töltötte el őket. Vittoria városának községe, hogy a temető megszenteltetését elkerülje, örök időkre a városnak ajándékozta a sírkertet a hozzávaló szántóföldekkel azon a kikötés mellett, hogy föl ne hasogassa, meg ne szántsa soha... A polgármesternek esküvel kellett fogadnia, hogy a zsidó temetőnek nem lesz bántódása. A segoviai zsidók kivándorlásuk előtt három napot töltöttek ősök sírjain, azok porával vegyítették könyeiket és az ő szívet-szagató panaszaikkal megindították a katolikusok lelkét. A sírköveket fölszakgatták, drága ereklyeként magukkal cipelték, avagy elajándékozták az ottmaradó marannusoknak.«

A keresztény történetírók, akikre eddi hivatkozunk, ezekből az apróbb részletekből mit sem mondanak el; sommásan végeznek a dologgal.

Az ezüst, arany és pénzkiviteli tilalmon kívül — melyekről minden történetíró számot ad — csak Roteck említi meg, hogy Talavera Ferdinándnak, a felebaráti szeretet apostolának (1492. május 29-én kelt) előterjesztésére Izabella Castiliában azt is megtiltotta a keresztényeknek, hogy a zsidóknak kenyert és vizet adjanak. Ez a rendelkezés ugyanezen forrás szerint később Aragoniában — s bizvást hozzátehetjük — egész Spanyolországban érvénybe lépett

Ilyen viszonyok között érkezett el a válás órája, melyet csak az újabb kutatások tesznek 1892. július 31-ikére, illetőleg Graetz augusztus 2-ikára, míg elienben Roteck szerint november hó 29-ike volt az örök emlékü válás nap.

Graetz adata, mely a Nápolyba kivándorolt híres Abrabanel följegyzéseire támaszkodik, látszik a legelfogadhatóbbnak. A kifosztott spanyol zsidók földönfu-

tása ennek értelmében 1492. év ab hó 9-ikén, a zsidóságnak ezen kétszeres gyásznapiján vette kezdetét. E napon vonultak ki, mint egykor Egyiptomból ijastól-fijastól de végtelenül nagyobb kétségbeesésben, mint elődeik a faraok birodalmából. Akkor a rabszolgák szabadokká lettek, most az aránylag elég szabadságot élvező zsidóság, mely a Mózes vallásbetiek aristokratájának méltán tartotta magát, hazát, szabadságot, vagyont, mindent veszítve, a szenvedések rabságába hullt.

Keresztény írók ingadozó följegyzéseivel szemben Graetz ismét Abrabanelre hivatkozva 300,000-re teszi a kivonult zsidók számát.

Elképzelhetlenek a kivonulás szívszakgató jelei, pedig erre vonatkozólag részleteket alig jegyzett föl a kor krónikása. Mindössze csak annyit tudunk, hogy a földönfutóknak — akiknek a keresztények királyi parancs tolytán még kenyeret és vizet is csak számüzetés terhe alatt adhattak — az ő mestereik és tanítók avval igyekeztek némi enyhülést adni, hogy sippal dobbal muzsikát csináltattak a szomorú uton. De volt ennek a muzsikának más célja is: el kellett feledtetnie a hazába való visszavágyást, lehetetlenné tenni a gondolkodást, hogy a mindenből kifosztott, kitzsított lélek meg ne tántorodjék.

De nem tudtak messzire menni. A boldogtalanok, nemesak hazájukban, hanem még az elszakadás után is, reménykedtek az utolsó pillanatig. Hitték, hogy a távozásuk folytán támadt veszteséget Spanyolországban csakhamar föl fogják ismerni és a hívó szót követve, újra ráborulhatnak a megsiratott rögökre. Erre vall az, hogy Graetz szerint csak 8 hónapos tartózkodásra egyeztek meg II. János portugál királylyal, hogy kétharmad részük (vagy 200.000) Portugáliába költözött, hogy sokan keresték a navarrai királyság vendégszeretetét és csak a többi oszlott meg Olaszország, Afrika északi része és Törökország között.

Pedig hát Törökországban jó sorsuk volt a zsidóknak. Amióta Konstantinápolyban a félhold lett az ur, megváltozott ott minden. Zarfati Izsák még hívogatta is a hitrokonokat. II. Mohamed egy rabbinak Kaspali Mózesnek a királyi tanácsban adott helyet és II. Bajazit a békeszerető sultán, akit bölcs névvel is megtiszteltek, sokkal nagyobb barátja volt a csillagászatnak, hogy sem a spanyol zsidókat, akiknek soraiból határjelző csillagászok kerültek ki, ne láta volna szívesen a maga körében.

Ferdinand és Izabella számüzöttjeiből 1492-ben, melynek 400-adik évfordulóját most ünnepeleik, megis kevesen kerülhettek Törökországba.

(Befejező közlemény következik.)

Haber Samu.

Anyaghatmaz következtében lapunk jelen számából több közleménynek ki kellett maradnia.

Hazai hírek.

— **Királyunk koronázási jubileuma.** Több, mint száz községből kaptunk eddig tudósítást, melyek szerint az illetőkben határozatba ment, hogy szeretett, atyai jószág uralkodónk magyar királylyá történt koronáztatásának negyedszázados jubileumát méltón fogják megünnepelni. Nem kétkedünk, hogy minden felhívás, felszólítás nélkül hazánk összes zsidó hitközségei a szív mélyéből fakadó örömmel fogják megünnepelni e napot, (hiszen dicsőségesen uralkodó királyunk országlása alatt nyertük el polgári jogainkat is), de azért egy megjegyzést akarunk kockáztatni, melyre több tudósítás készített. Egyik-másik községben azt határozták, hogy a jubileumot június 8-ikát megelőző szombaton tartják meg a zsinagógákban. Ez helytelen. Ünnepegni lehet szombaton is, de a jubileum napján az ünnepségnek elmaradnia semmi szín alatt sem szabad. Hogy minden egyesület külön ünnepejen, nem okvetlenül szükséges, sőt szerintünk helyesebb, ha mind a testület a főtemplomban egyesülnek, hogy az ünnepély annál impozánsabb, annál méltóbb legyen.

— **A vidék és a receptió.** Ujabban két orth. hitközség csatlakozásáról kaptunk tudósítást. Az egyik Miskolcra érkezett, a másik Nagyenyedről. A miskolczi orth. hitközség képviselőtestületének határozata a következő:

A miskolczi orth. hitközség képviselőtestületi közgyűlése egyhangulag elfogadja a hitközségi előjárás 20./1892. sz. jegyzőkönyvébe foglalt és Grünfeld Ödön hitk. elnök által előterjesztett következő határozati javaslatot:

A miskolczi orth. hitközség köszönetet szavaz a zsidó vallás recipiálási mozgalma megindítóinak, örömmel csatlakozik a mozgalomhoz, melynek célja céljára annak idején az országgyűléshez intézendő kérvényt aláírja és ezen kérvénynek illetőleg a receptió törvényesítésének elérésére a város országos képviselőit megkeresi, hogy szavazatukkal és befolyásukkal közreműködni sziveskedjenek. Ezen határozatról a budapesti végrehajtóbizottság jegyzőkönyvi kivonatban értesítendő, a határozat végrehajtásával az előjárás bizatik meg.

A nagyenyedi auth. orth. hitközségnek Feiler Farkas h. elnök elnöklété alatt 1892. évi április hó 12-ikén hozott határozata a következő:

A hitközség a vallásunk egyenjogúsítása céljából megindított mozgalomhoz csatlakozik és az országgyűléshez intézendő kérvényt annak idején alá fogja írni, miről a végrehajtóbizottság értesítendő.

— **A M. Tud. Akadémia munkásságáról** kiadott jelentésből kitétszik, hogy a magyar tudományos irodalomnak művelői között jelentékeny számmal és minőséggel szerepelnek a zsidó hitű tudósok. Munkácsi Bernát dr. sajtó alá adta az éjszakázsi utján tett vogul ta-

nulmányai eredményét és ugyancsak ő készíti a votják szótárt, melynek a magyar nyelvtudomány sokáig híjjával volt. Halász Ignác dr. a déilapp szótárhoz az akadémia költségén értékes anyagot gyűjtött, Balassa József dr. számottevő munkát írt a magyar szójárásokról és Kunos Ignác dr. kisebb nyelvészeti tanulmányokkal szaporította a magyar tudományos irodalmat.

Saadia ünnepély. Szegeden Dr. Löw Immanuel főrabbi kezdeményezésére f. hó 15-én, a zsidóság tudományának megalapítója, Saadia születésének ezredik évfordulója alkalmából ünnepélyes istentisztelet lesz, melyen dr. Venetianer Lajos fiatal rabbi tartja az ünnepi szónoklatot, a templomkar pedig régi szefard dalokat ad elő. Ez alkalommal megemlítjük, hogy a Felső Egyiptom Fajum városában 892-ben született Saadja gaon, a zsidó tudomány minden ágában, a szentírás magyarázat, nyelvtan, talmud, bölcsészeti naptár, zsinagógai költészet terén maradandó becsű műveket írt, melyeknek számát huszra teszik. A párisi „Alliance“ összes műveit újból ki akarta adni, de e terv, úgy látszik, nem lesz kivihető. Egyes munkáit azonban ki fogják adni. A tudományos vallásbölcsészet alapját „Hitelvek és hitágazatok“ (Emunosz vedeosz) című művével vetette meg.

— **Pályakérdés a receptióról.** Horváth kir. táblai tanácselnök a temesvári jogászegylet tagjai számára pályakérdést tűzött ki, melyben a receptió fogalmára és fennálló jogunkra való tekintettel kifejtendő, hogy minő jogváltoztatások és törvényes intézkedések, vagy szervezeti módok volnának szükségesek a kérdés megoldására. Pályadíj 20 körmőczi arany. A beküldési határidő november 1-seje.

— **Makai Emil és támadoi.** A kis városban, melyben annak idején a jesivát látogattam, egy kiskereskedő és egy nagykereskedő lakott. Hajdanában kiskereskedő volt mind a kettő, idővel azonban az egyik tehetsége, szorgalma, vállalkozó szelleme folytán, — tulajdonságok, melyekkel társa éppenséggel nem dicsekedhetett — kiterjedt nagykereskedésnek különösen volt kollegája által nagyon irigyelt tulajdonosa lett. Egyszer a nagykereskedő egy hitelezője, magát adósa viszonyai felől informálendő, a kis városba érkezett és mint okos ember — ismerve a kettő közti viszonyt — a kiskereskedőnél tudakozódott a nagykereskedő vagyoni állása felől. — „A-a-a-z“ szölt meghuzva a szót fontoskodó arcczal a kiskereskedő, „nagyon rövid idő múlva tönkre fog jutni.“ — „És miből következteti ezt?“ kérdé a gyáros. — „Miből következtetem ezt?“ ismétlé a kérdést nagy diadallal a kiskereskedő, „miből? hát abból, mert roppant kiadásai vannak. Pusztán ládakra, mikben az árukat szétküldi, többet költ, mint a mennyit én keresek.“ — A kiskereskedő az ő szűk látókörével azt hitte, hogy no most véget vetett ellensége hitelének, a balga! A gyáros épp tőle tudta meg, hogy hitelezője legszebb reményeit is felülmúló, fényes forgalmu üzlettel rendelkezik. — A hasonlat alkalmazása tán fölösleges. Akkor, mikor kiskereskedői szellem Makait tönkre véli kritizálni,

kimutatván róla, hogy a költemények, miket ő fordításokként mutatott be, tulajdonképpen az ő saját eredeti versei, ugyanakkor Makait roppant magasra emelte az olvasó szemében. Eddig bámulták műfordításait, ha azok már most Makai sajátjai, akkor az a csodálat, melylyel az olvasó Makai révén Jehuda Helévi, Gabirol és Ibn Ezra szellemének adózott, mind Makait és csak is Makait illetik. A 22 éves ifju akkor nem csak Magyarország, hanem a világ egyik legnagyobb poetája. Micsoda ehez képest az a vád, hogy Makai fordított viszonyban (azaz hogy saját költeményeit másnak tulajdonította) plagizált? Csakhogy ilyen nagyra Makai korántsem nőtt még. A költemények, miket könyvében bemutatott — ha mindjárt igaz, hogy irodalmi kiskereskedést a fordításoknál nem üzött — tényleg ama nagy szellemek gondolkodását tükröztetik vissza, kiket a magyar olvasó közönség ő általa tanult ismerni és csodálni. Nem követte mindenütt az eredetét. Itt-ott saját költszete szinaranyából is kölcsönzött koszoruul, diszül az öt század előtt irt remek verseknek, a mi csak emeli azok értékét, mint a hogy emeli a nemes foglatat a gyémántkövet. Mindenkinek ezt tenni persze nem szabad. Makai hogy tette, csak előnyére vált a fordított verseknek és kiérdemelte nem csak az olvasó közönség elismerését, érdemet szerzett magának nem csak a magyar irodalom körül, de érdemessé tette magát a felekezeti hálijára, hogy a nem ismert, nem méltott nagy héber poetákat így és nem másképp ismertette meg a magyar olvasó közönséggel. A mi bennünket illet, mindig büszkék leszünk rá, hogy e felséges fordítások melegágyául az Egyenlőség szolgált.

— **Hymen.** Dr. Mezei Mór, fővárosunk egyik legtekintélyesebb ügyvédjének, a receptió tárgyában alakult bizottság nagyérdemű elnökének leányát, Jennyt, Neumayer Arnold, Neumayer József budapesti nagykereskedő fia, f. hó 19-én menyegzet alá vezeti. — Roheim Károly, tekintélyes zombori nagybirtokos leányát, Jennyt, eljegyezte Moskovits Jenő dr. ügyvéd Debreczenben, Moskovits Adolf, hadházi földbirtokos fia. — Stern József dr., neves fővárosi ügyvéd és városi képviselő eljegyezte Fleischner Sámuel dr., nagymihályi ügyvéd leányát. — Zilzer Antal, az ismert festő f. hó 15-én örök hűséget esküszik Koch Lipót leányának, Irmának, Budapesten. — Steiner Fülöp, dunaföldvári hitk. elnök leányával, Idával, Rottler Lajos, dunaföldvári kereskedő f. hó 15-ikén örök frigyre lép.

— **Pestmegye a zsidók receptiójáért 55 év előtt.** Azon sisyphusi kő, melynek eltávolításán annyi hű tehetség s nemes erő a receptio kivivásáig fáradozik, hogy a nemzet összes jogaival terített asztaláról nemcsak a morzsák jussanak részünkre, már több mint egy emberöltő előtt hazánk jelesei által lett meggördítve. Igaz ugyan, hogy azon tavasznak fuvallata még nem volt oly ehlye, hogy a reactio kopár mezőségeibe hintet

mag termékenyítő talajra akadt volna. A zsidók hazafias öntudata edzve lett az elévülhetlen jogok győzelmi kilátásával. A kegyelet érzetével emlékszünk meg Pest P. S. megyének 1837-ik évben ez irányban kezdeményezett működéséről. Pest megye congregatiója a megyei követek részére adandó utasítás kidolgozása tárgyában 1837-ik évben bizottságot küldött ki, melyeknek tagjai a polgári s vallási szabadság előharczosa Dubraviczky Simon pestmegyei alispán elnökle alatt voltak: Gróf Szécsényi István, Fáy András és Nyáry Pál. Ezen bizottság által előterjesztett javaslat értelmében a pestmegyei követek azon utasítást kapták, hogy az 1839—40. országgyűlésen indítványozzák, mikép a zsidó vallás törvényesen bevett vallásnak nyilvánításáék.

Dr. Schwarz Gyula.

— **Pályadíjnyertes egyetemi hallgatók.**

A budapesti egyetem ujjalakításának 112-ik évfordulóján, a f. hó 13-ikán tartott közgyűlésen hirdették ki a pályázatok eredményeit is, melyek szép világot vetnek az új nemzedékre. A pályadíjnyerők közül olvasóközönségünket érdeklik: A jogikarról Eisler Ede, Schlesinger Bernát, Fellner Frigyes, Gaal Jenő; az orvosi karnál Engländer Sándor, Blau Sándor és Fleischmann Hugó. A jogikaron ezenfelül Hoffner Sándor és Wiener József szorgalmi díjat nyertek.

— **Dr. Vázsonyi Vilmos,** lapunk e kitűnő dolgozótársa, mint a mult héten jeleztük „A szavazás decentralizációja az országgyűlési képviselőválasztásoknál“ czimen f. hó 7-én este felolvasást tartott a Magyar jogászegyletben. A felolvasást hazánk e legkiválóbb jogásztisztülete, melynek elnöke Csemegi Károly, alelnöke Manojlovics kur. tanácselnökök, nagy tetszéssel fogadta. Hogy milyen hatást gyakorolt a kiváló tehetségű és eloquentiájú felolvásó fejtegetéseivel, bizonyítja az a rénézve megtisztelő határozat, hogy a felolvasást a Magyar jogászegylet saját költségén fogja kinyomatni.

— **A pesti izr. nőegylet** f. hó 16-ikán d. u. 4 órakor a Damjanich-utczai leányárvaház nagytermében évi közgyűlést tart, melynek tárgyai a következők. Elnöki megnyitó, az évi jelentés felolvasása, a számvizsgáló bizottság jelentése és a fölmentés fölött való határozás, a számvizsgáló bizottság megválasztása, s a tiszteletbeli tagok megválasztása.

— **A magyar izr. kézmű- és földmivesegylet** Neumann Ármán dr. orsz. képviselő elnökle alatt a minap választmányi gyűlést tartott, melyen Wahrman Mór és Adler Lipót h. előljáró is részt vettek. A gyűlést az elnök Baross Gábor, az elhunyt minister emlékének azant szavakkal nyitotta meg s azután az új vál. tagokat üdvözölte. Az ezt követő jelentésekből kiemeljük, hogy az egylet javára a mult hóban rendezett hangverseny 900 frtot jövedelmezett s a pénztárba s következő adományok folytak be: Gompercz Zsigmond 1000 frtja a tanonczotthonra, az »Első ma-

gyar ált. bizt. társaság-tól, Schwarcz Bélától és a nagy-
atádi izr. hitközségtől alapító díj fejében 100—100 frtot.
Az egyesület közbenjárására a pesti izr. hitközség Engel
Vilmos felsőbb ipariskolai növendéknek 100 frt ösztön-
díjat szavazott meg. A gyűlés a hangversenyen műkö-
dőknek Ágai Adolf dr.-nak, Szilágyi Abellának, Glaser
Irének, Ney Dávid operaénekesnek, Popper Dávid és
Thoman István tanároknak, valamint az adományozók-
nak jegyzőkönyvi köszönetet szavazott. Végül elhatá-
rozták, hogy Kallós Ede akadémiai képfaragónak, aki a
magyar műpariskolánk és Chapu híres párizsi szobrász-
tanárnak tanítványa volt, egy nagyobb mű elkészítésére
az egyesület pénztárából jelentékeny segély nyújtandó.

— **A győri nőegylet** e hó 5-én tartotta közgyű-
lését, melyen Lederer Fáni elnöknő hatásos szavakban
emlékezett meg az egyesület 25 éves áldásos működéséről.
A múlt évi kiadás 2713 frt 48 kr. volt. Az egyesület va-
gyonát 4195 frt 29 kr. és 1015 frt 85 kr. árvaalap ké-
pezik. A volt elnöknőt újból megválasztották.

— **Aranylakadalom.** Eisler Dániel jónevű
galgóczi kereskedő, a hitközség és az iskolaszék volt
elnöke f. hó 15-én ünnepli aranylakodalomát Zsófia fele-
ségével.

— **Jubiláló Chevra-Kadiss.** Sátoraljaújhelyről
jelentik, hogy az ottani Chevra-Kadisának f. hó 8-án
tartott közgyűlésen az egyesület fennállásának 120 évfor-
dulója alkalmából Zinner Henrik ajánlotta, hogy ju-
bileumot üljenek. Az indítvány természetesen tetszéssel
találkozott az egyesület, melyet Hirsch Naftali rabbi
1772-ben alapított, nagyban készülődik a méltó öröm-
napra.

— **Halálozás.** Gerlóczy Gyula, bajai pol-
gáriszkolai tanító f. hó 7-ikén 37 éves korában jobblétre
szenderült. Az elhunyt a bajai hitközség iskolájában 11
évig működött buzgón és odaadással elhunytát úgy
tanítótársai, mint a hitközség és iskolaszéke, mely kül-
ön gyászjelentést is adott ki, fájjalják. Temetése nagy
részvét mellett f. hó 8-ikán folyt le.

— **A magyar izr. hitközségi hivatalnokok
ország egyesülete** a héten tartotta közgyűlését, me-
lyen 3 évi tevékenységéről adott számot és megalaki-
totta tisztikarát. A 3 évi működéséről kiadott jelentésben
sok a jogos panasz, mely megszüntetésre vár. Ez a jó-
tékony, szolgálatában álló egyesület, mely részben a
hitközségek vállairól is leveszi a terhet, nem részesül olyan
támogatásban, sem a legközelebről érdekeltek a hitk-
hivatalnokok, sem azok kenyéradói részéről, minőt meg-
érdemelne. A vizsátság megszüntetésére Goldberger
Rafael dr. óbudai főrabbi, a VI. községkerület köz-
gyűlésén felhívta a figyelmet és óhajtandó, hogy a
többi községkerületekben is szenteljenek egy jó szót a
hitközségi alkalmazottak árva hagyott ügyének. A je-
lentés adataiból elmondjuk, hogy az egyesület segélyezésre
700 frtot és özvegyi jutalékokra 600 frtot költött el

A ciklus deficit nélkül záródott. Az egyesületi vagyon
7088 frt 86 kr., ami bizony édes kevés, akár a cél
sikerrel szolgálására, akár a szükségletek fedezésére. Az
új tisztviselő kar a következő: elnök Goldberger Ra-
fael dr., alelnök Lazarus Adolf, pénztáros Adler Gy.,
ellenőr Farkas Emil dr., titkár Frank Leo. Választot-
tak ezenfelül 8 fővárosi és 24 vidéki választmányi ta-
got és 3 számvizsgálót.

Külföldi hírek.

— **Czáfolat az Argentiniai gyarmatok
feloszlása ellen.** A „Warschauer Amtsbl.“ alaptal-
annak jelenti ki azt a hírt, mintha Hirsch br. zsidó
gyarmatosítási terveit elejtette volna. Sőt az egész euro-
pai sajtót bejárt hírral szemben azt újságolja, hogy az
orosz kormány legközelebb tárgyalás alá veszi Hirsch
br. követének új javaslatát, mely szerint 3.250.000
orosz zsidó kivándorlása a következő 25 év alatt
lebonyolítható lenne. Lengyel lapok továbbá azt is je-
lentik, hogy Hirsch br. megbizta Goldschmidt
őrnagyot, hogy az argentiniai gyarmatosítások szervezeti
szabályzatát dolgozza át, még pedig oly irányban, hogy
a fegyelem jobban fenntartható legyen.

— **A badeni nagyherczeg jubileuma al-
kalmából.** Baden nagyherczegség Frigyes nagyherczeg
40 éves uralkodásának ünneplésére e hó elején öröm-
napokat ült. Őszinte részesei voltak ennek a zsidók is,
ami már abból is kitetszik, hogy a Karlsruhéban rende-
zett banketten a fejedelem első polgármestere többek
között azt is kiemelte, hogy ura elitél minden moz-
galmat, mely a felekezeti béke megbontására tör. Az
ünnepek alkalmából különben számos zsidó is kitünté-
tésben részesült azon uralkodó részéről, kinek pénzügy-
minisztere majd egy negyed század óta a zsidó El-
städter. A kitüntetések közül kiemeljük a következő-
ket: Stecklhuber dr. manheimi rabbit, Kohlen-
Bernát H., Hirschhorn Frigyes, Herschel Bernát
városi képviselőket, Bensheim S. hitk. elnököt, kik
a zähringi oroszlánrend II. oszt. jelvényét kapták. Lin-
demann orvos egészségügyi tanácsossá, Reisz pe-
dig amtsgerichtsrathtá lépttetett elő. (Valamennyien
Mannheimiak) Elstädter pénzügyminiszter a zähringi
oroszlánrend nagykeresztjéhez megkapta az aranylánczot,
Bezag Emil buhli kereskedő pedig aranyérem ke-
resztet. — A zsidó községek ezt a lojális gondolkodásu
uralkodót külön ez alkalomra készített imával és alkalmi
istentisztelettel ünnepelték. Templomokban és ifjusági
istentiszteleteken az uralkodó érdemeit méltatták és a
zsidóság képviselője is tisztelgett.

— **Statistika az Unio zsidóiról.** Az ez évi
népszámlálás adataiból kitűnik, hogy az éjszakamerikai
Egyesült Államokban 533 orthodox és reform zsidó hit-
község van. E hitközségek adófizető tagjainak együttes
száma 130,496. A lélekszám ebből az adatból meg nem

állapítható, mert sok a nem adófizető és úgy az adófizető, mint a nem adófizető tagoknak tulnyomó részben családjuk is van.

— **Május 4.** Ez volt a másik határnap, melyen az Odessában tartózkodó „külföldi“ zsidóknak el kellett hagyni hazájukat. A „Daily News“ odessai levelezője el is mondja, hogy Odessából és déli Oroszország egyéb városaiból most ismét tömegesen vándorolnak ki a zsidók. Szerinte Odessában még mindig vagy 5000 olyan zsidó van, akik bár rég idő óta laknak ott, 14 napon belül tekintet nélkül a veszteségekre, melyeket szenvedhetnek, kénytelenek lesznek a várost elhagyni. De a rendőrség még a menekülők utolsó pillanatait is megkeseríti. A napokban, midőn egy orosz gőzös 400 ilyen száműzöttet volt Levante felé szállítandó, vagy 600 zsidó gyűlt oda a partra, hogy a távozóktól bucsuzkodják. De a rendőrség a hajóhidra vezető ut szabadá tételének ürügye alatt, kancsukával neki esett a bucsuzóknak és agyba-főbe verve őket, szétkergette valamennyit.

— **Az orosz zsidó üldözések ellen.** A Worcesteri dekan mint Londonból jelentik — a citybeli kathedrale szószkén nagypénteken protestált az oroszországi zsidó üldözések ellen.

— **A berlini Reichenheimféle árvaházban** a lefolyt évben 74 növendéket (44 fiu, 30 leány) neveltek. Az intézet kiadásai 52.000 márkára rugtak, melyhez a hitközség 28,500 márkával járult.

— **A török zsidók ünnepe alkalmából** az Alliance Isr. Universelle a török sultánhoz fölratot intézett, a melyet a központi bizottság minden tagja aláírt.

— **Választási jog — orosz zsidóknak** Pétervárról május 10-iki kelettel jelentik, hogy a birodalmi tanács új törvényt fogadott el, mely a zsidóknak választói jogot biztosít.

— **Orosz kitüntetés — zsidónak.** — Ratner Israelt Mohilevben, mint egy német lapban olvassuk, a czár az Annarend 3. oszt. jelvényével tüntette ki.

Kétségben.*)

„Nincs magasztos álom, nincsen örök eszme
Addig él az ember a meddig a teste,“ —
Gyors kerékkel jár e balhit a világon
Sötétfényű tüzzel szertesztét világot.

S hazug ajkon támad diadalmi ének,
Menedéke nincsen az igaz szívének,
Palotában dőzsöl hitetlenség, ármány,
Mig a kunyhó rejti bús lakóját árván.

Elindult egy ifju egykor, mult időben,
Büszke vágya akkor még emelkedőben —
Kereste a szépet nyomról-nyomra járva,
Az igazt szerette, az igazat várta.

* Mutatvány szerzőnek egy nagyobb költeményéből.

Várta, várta addig a mig belefáradt,
Körötte a hullám messzire kiáradt,
Csalódásnak árja elsodorta álmát —
Megsebezte lelkét, összetörte szárnyát.

* * *

Kétkedéstől Isten! engem védj meg engem!
Kétkedéstől félttem az én árva lelkem —
Katangkóro roskad legkisebb szellőtől,
A hitetlen mégis még hamarabb megdől!

Vigasztaló hited, óh, ne vond meg tőlem,
El ne rejtse arcod veszélyben előlem —
Gyűljön ki, gyűljön föl bizalomnak lángja,
Harsonaként zöngjön reménység imája!

Kiss Arnold.

— **A triesti általános biztosító-társaság** (Assicurazioni Generali) f. évi május hó 6-án tartott 60. közgyűlésén terjesztette be az 1891. évi mérlegeket.

A zárszámadási jelentésből látjuk, hogy életbiztosítási díjtartaléka 2,317,350 frt 23 krral szaporított s 1891. évi december hó 31-én 31,244,641 frt 59 krra emelkedett, mely összegbe azonban nincsenek betudva az 1,034,916 frt 75 krt tevő kár- és nyereség-részesülési tartalékok, továbbá, hogy az 1891. évben 18,959,560 frt 79 kr. erejéig költöttek új életbiztosítások, melyek által 1891. december 31-én érvényben volt életbiztosítási tőkeösszegek, 132,177,289 frt 02 krra emelkedtek s végre, hogy az életbiztosítási-ágban az 1891-ik év folyamán bevett díjak, beleértve a kötvényilletékeket 5,821,119 frt 40 krt tettek.

A tűz- és szállítmány-biztosítási ágakban a díj és az illeték bevétel 9,061,122 frt 58 krt volt, miből 2,316,655 frt 71 krt mint díjtartalék és 765,248 frt 90 krt. mint kártartalék lett minden tehertől menten a jövő évre átvitelezve, holott 1891. december hó 31-én érvényben volt biztosításokért a jövő években esedékesse váló díjkötelezvények összege 25,207,847 frt 99 krra emelkedett.

Károkért az 1891-ik évben 8.530,153 frt 46 krt fizetett ki. Ehez hozzáadva az előbbi években teljesített kárfizetéseket, a társaság alapítása óta károk fejében 244,247,920 frt 89 krtnyi igen is tekintélyes összeget fizetett ki. Ebből a kártérítési összegből hazánkra 45,855,756 frt 03 krt. esik, melyet a társaság 146,866 káresetben fizetett ki.

Az értékpapírok árfolyam ingadozása fedezetére alakított tartalék 1891 december 31-én 1,466,443 frt 01 krra emelkedett a mellett, hogy a sorsolás alá eső és a névértékükön beválható értékpapírok csakis névértékükön vétettek fel a mérlegbe, míg a nyereség tartalék alapszabályszerű mérvében a részvénytőke fele összegében, vagyis 2.625,000 frtban, az ingatlan tartalék 1,289,480 frt 92 krtnyi összegben s végre a kétes követelések tartaléka 80,000 frton fentartatott.

Miután az intézet a tartalékokat 2,768,715 frt 60 krral szaporította, s összes biztosítéki alapjai 46,528,568 frt 62 krra emeltettek, melyek a következő értékekben u. m.:

1. Ingatlanok és jelzálog követelések 9,044,923 frt 74 kr. — 2. Életbiztosítási kötvényekre adott kölcsönök 3,082,559 frt 79 kr. — 3. Állampapírokra adott kölcsönök 33,980 frt 13 kr. — 4. Értékpapírok 28,014,747 frt 79 kr. — 5. Tárca váltók 331,274 frt 37 kr. — 6. Folyó számlák (adószók és hitelezők levonásával 293,886 frt 72 kr. — 7. Készpénz az intézetnél és bankoknál 2,052,196 frt 08 kr. — 8. A részvényeseknek biztosított kötvényei 3,675,000 frt 00 kr. Összesen 46,528,568 frt 62 kr, — vannak elhelyezve. Ezekből 14 millió magyar értékre esik. A biztosítási alapok emelése után 742,507 frt 93 krnyi tiszta nyereség maradt, miből osztalékkul részvényenkint 120 frt aranyban vagyis 300 frank fizetetik.

A közgyűlés az eszközölt új választásoknál az igazgató tanács magyar tagjait Hegedűs Sándort és Jókai Mórt egyhangulag ismét megválasztották.

IFJ. NAGEL OTTO KIADÁSÁBAN BUDAPEST,

Muzeum-körut, a Nemzeti színház bérházában
megjelent és kapható:

Orvosi, gyógyszerészi és természettudományi művek.

Utmutató a szemészetben. Irta **Csapodi István** dr. — — — — — **3.60**

Utmutató a topografikus bonczolásokhoz.
Orvosnövendékek részére. Irta **Onodi A.** dr. — **60**

Általános boncztan. 544 fanevezetel. Irta **Mihalkovics Géza**. — — — — — **5.**

Titkos csoda- és népszerek a reklam piaczn. közmívelődési és egészségügyi tanulmány. A nemzeti sajtó hirdetései és saját tapasztalatai alapján írta **Philalethes**. — — — — — **40**

Magyar gyógyszerészeti törvények. Kiegészítve az érdeklő miniszteri rendeletekkel. Magyarázattal és betűrendes tárgymutatóval ellátva. Szerk. **Merényi Dezső.** Vászonkötésben — — **2.60**

A gerincvelő-bántalmak kórisméje. 7 fanevezetel. Irta **Schuster** dr. A második bővített kiadás után fordította **Krick Arpád**. — — — **1.20**

Az ember testi munkája. Irta **Szirmai Jakab**. — — — — — **.50**

Pályázat.

A dombovári izr. status-quo anyahitközség **rabbi** állására ezennel pályázatot hirdet.

Pályázótól megköveteltetik, hogy okmányokkal igazolja:

- a) magyar honpolgárságát,
- b) hogy szemináriumot végzett,
- c) erkölcsi és vallásos magaviseletét,
- d) a magyar és német nyelvben szónoklati képesítését,
- e) családi állapotát.

Ezen állás az első 3 évre 1000 frttal javadalmaztatik, szabad lakás, anyakönyvi, valamint házassági mellékjövendelmekkel együtt. Kilátásba helyeztetik 1200 frtra való fizetés felemelés.

A rabbiteendőkön kívül köteleztetik a hely-

beli 6 osztályu hitközségi iskolában a hitoktatást teljesíteni.

Pályázók felhivatnak okmányokkal felszerelt folyamodványukat az alólirt hitközséghez f. évi július hó 31-ig beküldeni, Szónoklat csakis a meghívottnak engedtetik meg. Költségmegtérítésre csak a megválasztott tarthat igényt.

Kelt Dombovár, (Tolna m.) 1892. május 12.

A dombovári status quo anyahitközség elnöksége:

Reiner Adolf
elnök.

Pályázat.

A Reusz Jakab-féle hagyaték 1 talmudistájának néh. Budaspitz Izsák rabbinak elhalálozása folytán, az ó-budai izr. hitközség előjárósága ezen 275 frt évi fizetés és 124 forint lakbérrel járó állás újra való betöltésére ezenel pályázatot nyit.

A végrendelet értelmében a pályázóknak a talmud terén való jártasságukat három elismert rabbittól nyert הַרְרַת הַרְרַת-vel kell beigazolniok.

Ezen állás betöltésénél első sorban a hagyományozó, vagy neje Karolina, szül. Löwy verrokonai jönnek figyelembe. Ha ilyenek erre nem pályáznak, akkor az állás nemrokonnal is betölthető.

Hogy a végrendeleti kikötéseknek, melyek hitközségünk irodájában betekintheők — meg lehessen felelni, annak, aki ez állást elfoglalja, állandóan Ó-Budán kell laknia.

Ezen állásra pályázók sziveskedjenek ennélfogva hiteles okmányokkal felszerelt kérvényeiket f. évi augusztus 1-éig bérmentesen beküldeni.

Ó-Buda, 1892. ápril 24.

A budai izr. hitközség előjárósága.

Kaiser Sam.
titkár.

Ehrlich Sam.
elnök.

Pályázat.

A bajai izr. hitközség nyilvános négyosztályu iskoláján elhalálozás folytán az 1892-93 tanév kezdetével egy 700 frtnyi évi fizetéssel, mely korpótlék által 800 frtig emelkedik, egybekötött polgári iskolai tanítói állás betöltése végett ezennel pályázat nyittatik. Pályázók, okl. polgári iskolai tanítók, akik a mennyiségtani és természettudományi csoportból képesítvék, sziveskedjenek sajátkezüleg irt, tanítói képzettséget, körl, családi viszonyokat, eddigi működést, és egészségi állapotot kitüntető eredeti, vagy

hiteles másolatu bizonyítványokkal felszerelt kérvényüket alulirt iskolaszéki elnökhöz f. évi június 15-ig bérmentve beküldeni. — Próbaelőadás tartására, meghívás folytán való megjelenés köttetik ki; az utiköltségek a megválasztottnak térítetnek meg. A választás két próbaévre, a véglegesítés két év lefolyta és a közmegelegedés kivivása után történik.

Baja, 1892. május hó 9-én.

B bajai izr. hitk iskolaszék elnöke:

Dr. Bruck Samu s. k.

Pályázat.

A losonczy izr. statusquo hitközségben főkántori és II. kántori állásokra ezennel pályázat hirdettetik.

A főkántor díjazása: évi 700 frt fizetés, 150 frt lakbér, esetleg természetbeni lakás, egyharmad שחיטה illeték (mintegy 200 frt) és a szokásos mellékjövedelem.

A II. kántor díjazása: évi 450 frt fizetés, 120 frt lakbér, esetleg természetbeni lakás, egyharmad שחיטה illeték és a szokásos mellékjövedelem.

Pályázóktól megkivántatik, hogy zenei képzettséggel, jó hanggal, templomi énekkar szervezése s vezetésére képességgel birjanak, s שוחה ובורק וקורה legyenek. A főkántori állásra olyanok is pályázhatnak, kik nem metszők; ha esetleg ilyen választatik, ez שחיטה illeték helyett évi 200 frttal nagyobb fizetést kap. Pályázati kérvények, melyekhez képzettség, eddigi működés, kifogástalan vallás-erkölcsös előélet, kor- és családi viszonyokat feltüntető bizonyítványok csatolandók, folyó évi június hó 15-éig alulirt elnökhöz küldendők be. Próbaelőadásra csak a meghívottak bocsáttatnak s az uti költségek csak a megválasztottnak térítetnek meg, kik is állásukat f. évi szeptember hó 1-én tartoznak elfoglalni. A választás egyelőre egy próbaévre történik.

Losoncson, 1892. évi május hó 12-én.

Barta Lajos
hitk. jegyző.

Sternlicht Viimos
hitk. elnök.

Katzer József

szücs-mester

udvari szállítója ő cs. és kir. fensége József főherczegnek

Legnagyobb megóvási intézet Magyarországon.

(alapított) Budapest, Ó-utca 44 sz (1856.)

Megóvási díjak árszabása:

az egész idényre a tűz elleni biztosítás beszámításával

Uri uti bundák	1.50-tól	2.50-ig
» uti csizmák	— .50 »	— .80 »
» lábzsák és kosár	— .40 »	1. — »
» téli kabát	1. — »	1.30 »
» nadrág és mellény	— . — »	— .60 »

Teljes szalon-öltöny	— . — »	1.50 »
Diszmente	1.50, 2.50 »	4. — »
Ablakfüggönyök és ajtódiszitmények	1. — »	3.50 »
Sipkák	— .20 »	— .30 »
Női bundák	1. — »	2.50 »
» posztókabát és köpenyek	— .60 »	1.50 »
» bársony vagy posztóruhák	1. — »	2.50 »
Karmantyuk	— .20 »	— .60 »
Szalonszőnyegek: közönséges négyszögméter	— .20 »	— .30 »
szmirnai négyszögméterként	— . — »	— .42 »

Levelezőlapon történt megkeresés folytán a tárgyakat háztól magamhoz szállítottam.

Javításokat és átalakításokat azonnal, vagy a nyári hónapok alatt kérem eszközöltetni, mivel azok fele munkával és legnagyobb figyelemmel teljesítetnek, az érté járó összszg csak a tárgy elvitelekor fizetendő.

A szőnyegék kezelése gépezet nélkül történik.

Kertek, villák

és

verandák számára olcsó vasbutorok!

1 vaságy 6 frt, 1 vaságy párnázott 14 frt, 1 drótagybetét 10 frt, egy gyermekkocsi 12 frt, egy mosdóasztal 4 frt, egy uhafogas 7 frt, egy kertipad 6 frt, egy kert szék 4 frt, egy kerti lugas 6 frt, egy szab. closetülő fényezett lappal, öntött vas, email-csésze 10 frt **Wolf Sománál, vasbutoripar**

Budapest, Dorottya-utca 2.

Képes árjegyzékek ingyen.

HERISCH OTTO

ezelőtt

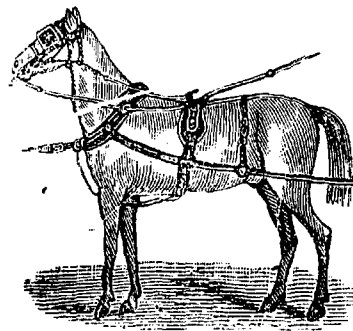
G A S T A.

Budapest, Hatvani-utca 13. szám.

Alapított 1830.

szijgyártó
nyeregyártó
bőröndös
torna-
eszközök
specziális
készítője

előírás szerinti kutya-
szájkosarak
és
nyakravalók.

vadászati
és
utazóbőröndök, ostorok,
botok, lo-
váglovasszók
szerszám-
és lőtisztító-
eszközök
jutányos
áron.

Vidéki megrendelések legnagyobb figyelemmel pontosan eszközöltetnek.

Kut-szivattyú és tűzi fecskendőgyár V. kerület, Nádor-utca 46. szám.

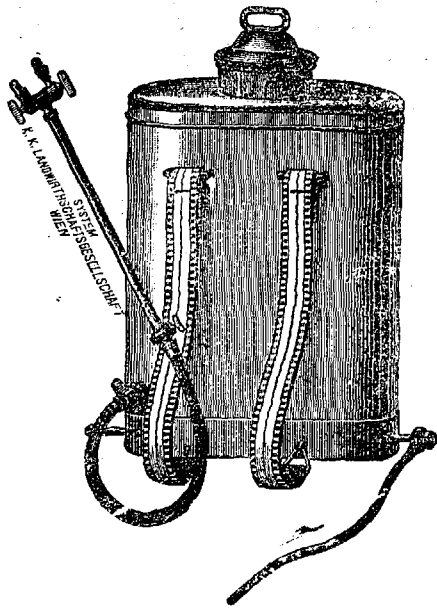
Alapított 1865.

Geittner és Rausch

BUDAPEST,

VI. kerület, Andrassy-ut 8. szám.

Műszaki cikkek nagy raktára, géphajtószijak, varró- és kötőszijak, vizálló takaróponyvák, dob-sínek minden gépfelszerelési cikkek, kerti és locomobil-fecskendők, gummi- és kender-tömlők locsolásra és minden célra. — A legjobb kivitelű Peronospora permetezők, kerti eszközök, tejgazdasági cikkek, konyha- és háztartási kellékek dús választéka.

Gummi- és kender-tömlők.

Gummi- és kender-tömlők.

Malomkő-gyár V. kerület, Markó-utca 7. szám.

Czipő

bevásárlásra ajánljuk Sárkány Dezső cipésmester Budapesten, kigyó-tér 2. sz. a. levő elsőrendű cipőraktárát, hol csakugyan kitűnően és elegánsan készült lábbeli kapható, az elárulás lelkiismeretes, olcsó szabott árak szerint történik. — Arjegyzék bérmentve és ingyen küldetik Meg nem felelő árak szívesen kicseréltetnek.

Mattoni

ERZSÉBET SÓSFÜRDŐJE BUDAPEST (Buda).

Idény május 1-től szept. 30-ikáig

Fényes eredményű

női betegségek és altesti bajokra.

Rendelő orvos BRUCK J. dr. egészségügyi tanácsos.

(Vigadó-tér 1, Biztosítási palota)

Élénk társaskocsi-közlekedés a fővárossal reggeli 5 órától kezdve a Ferencz József-térről.

LIPIKI JÓDFÜRDŐ

(SZLAVONIÁBAN.)

(PAKRATZ-LIPIK: DÉLI VASUT.)

Okocsán: magyar királyi államvasutak.

Egyetlen meleg jódhóforrás a kontinensen, 64° Celsius állandó hőmérsékkel. Hegyek által védett, enyhe éghaj.

A nyári idény tartama: **április—október.**

A tiszta, hamisítatlan lipiki jódhévfürdők ajánlatosak a nyákhártyák minden hurutos bántalmainál, mindennemű csúszos és köszvényes bajnál, migrig- és vérbetegségeknel, görvélykórnel, csontbántalmaknál stb. stb.

Mint fürdőorvos: **Dr. Marschalko Tamás** működik

Kiterjedt árnyékos park, ujonnan épült elegáns, fedett sétány bazárhelyiségekkel, fényesen berendezett fürdőhelyiségek, porcellán-, márvány-, kőfürdőkkel stb. stb., tiszta ásványvizzel töltött társasfürdő, izzasztó-kamarákkal; kitűnő gyógy-, zene, olvasó- s zongoraterem, jó étkezés egy új vendéglős vezetése alatt, sokféle szórakozás. A déli vasuton menet- és téríjegyek 33% árleengedéssel. A magyar kir. államvasutakon zóna-tarifa. Prospectus és felvilágosítással szolgál a

lipiki fürdőigazgatóság.

A lipiki jódvíz szétküldése

az igazgatóság részéről szakadatlanul történik. friss töltésben. Lipiki jódvíz állandóan kapható **ÉDESKUTY L., magy. kir és szerb kir. udv. ásványvíz szállítónál** és az osztrák-magyar monarchia összes ásványvíz-kereskedéseiben, valamint a nagyobb gyógytárakban és fűszerkereskedésekben.

Fogorvos BARNA Budapest, IV. kerület

Váci-utca 24. szám. Rendel 9—5 óráig.

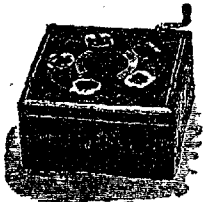
NEUMANN LIPÓT

könyvkötészete
BUDAPEST,
Museum-körút 10. sz.

Elvállal mindennemű
könyvkötő munkát,
ugyszintén
aranyomású plakátok
tisztá és gyors elkészíté-
sét mély- és dombor-
nyomásban.

VARJU KAROLY hangszergyáros

a komáromi kiállítás jury-tagja,
Budapest. Kerepesi-ut. 57. sz.

Egyedül jogositott készítője a
szab. **üveg-oszlopszatu** ha-
rangzimbalmomnak, mely négy
nagy éremmel van kitüntetve.

Nagy választékban **vonós,**
pengető, hajtó és húzó
hangszerek, a melyeknél 15%
engedmény takarítunk meg, ha

200 képpel illusztrált igényleveleket kérjük
egy levelezőlapon.

Czimbalmok részletfizetésre is kaphatók.

Legrégibb cég e szakmában Magyarországon.

TÜRKEI és SCHLESINGER

fényképészeti cikkek gyára és raktára

IV., Károly-utca, laktaanya.

Teljes felszerelések műkedvelők és fényképészek

Telefon-sz. 1146. számára. Telefon-sz. 1146

**NEW-YORK
ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG.**

Alapított 1845-ben,
tisztán kölcsönösségen alapszik
minden utánfizetési kötelezettség kizárásával. Miután rész-
vényesei nincsenek az összes tőke és nyereségek a biz-
tosítottak tulajdonát képezik

Kivonat az 1891. évi zárszámadásból:

Aktívák összege	fr. 652 721 830
Évi bevétel	> 165.084 365
1891-ben a biztosítottaknak kifizetett	> 100.841 546
1891-ben kötött új üzletek összege	> 791.186 269
Főösleg	> 78.468 352

Nincs másik kölcsönös biztosító-társaság a
világon, mely ily óriási főösleg fölött rendelke-
zék. Fennállása óta a New-York biztosítottjainak kifizetett
830.988.283 frankot.

A New-York a művelt világ összes országaiban bir
főkökkel.

Referenciák Magyarországon:

A magyar általános hitelbank.

A magyar kereskedelmi bank.

Közelebbi felvilágosításokat ad

A NEW-YORK

életbiztosító-társaság magyarországi igazgatósága
Budapest, V. Deák Ferencz-tr 1. sz.

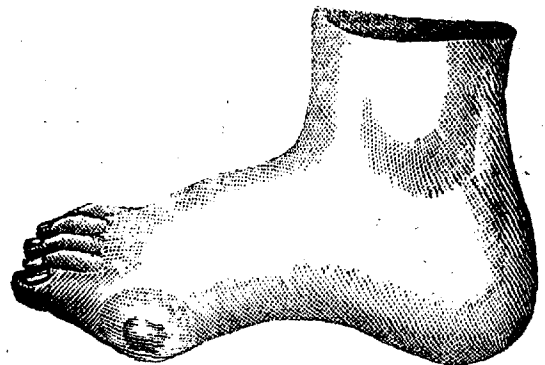
Kohn Arnold

sza dag s i r k ő r a k t á r á t
(Váczikörút 14, szemben az Andrássy-
ut torkolatával)

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a s i r -
k ő á l l í t á s szomorú kötelességét kell
teljesíteniök.

**szép és pontos kivitelért és lehe-
tőleg olcsó megszámitásért kezes-
adik a cég jó hírneve.**

— Szombaton és ünnepnapokon zárva. —

Fájós lábakra

ugyszintén csúzos és köszvényesekre ajánlom
lábbeli készítményeimet

GERŐ ADOLF cipész-mester

V., Fürdő-utca 2 sz., a Diana-Fürdő-épületben.

A magyar királyi államvasutak gépgyára

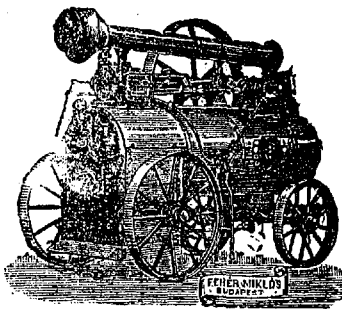
össze nem tévesztendő más hason körülírásu gépgyárral vagy részvénytársulattal

A m. kir. államvasutak gépgyára

A m. kir. államvasutak gépgyára

A m. kir. államvasutak gépgyára

A m. kir. államvasutak gépgyára

felülmúlhatlan jóságú
gőzcsepplő-garnitúráit,
malomczélokra alkalmas
hengerkazános lokomobiljait,
teljesen vasból készült
szalmakazalozó gépeit,
szabadalmazott
Stibor-körfürészeit,

valamint dús raktáru

mezőgazdasági gépeit ajánlja kedvező feltételek mellett

FEHÉR MIKLÓS

a m. kir. államvasutak gépgyárának vezérügynöke.

Budapest, Üllői-ut 25. sz. „Köztelek.”

← Árjegyzékek ingyen és bérmentve. →

KRAUSZ és SCHENK

Marokkai-utcza 1. sz. a. levő

bank- és tőzsde-bizományi üzlete

csekély fedezet mellett legjutányosabban
eszközöl megbízásokat a

helybeli és bécsi tőzsdén.

← Információk díjmentesen. →

Pénz-
előleg

orsjegyekre,
értékpapírokra stb. jutá-
nyos kamat mellett.

Beifeld József

bank- és váltóháza.

Budapest, Károly-körut 1. szám.

(a kerepesi-ut sarkán.)

ALAPÍTOTT 1874-ben.

Hivatalnokok, ügynökök,
kereskedők, mű- és mun-
kavezetők stb.

jövedelmező keresethez
juthatnak

SORSJEGYEK

eladása által. Kívánatra
utbaigazítást ad

Eisenschiml & Wachtl

Budapest, Erzsébet tér 9.

Gyár: Bécs, VII, Kaiserstr. 62.

Fényképezési

czikkek.

A legnagyobb és leggazdagabb
raktár mindennemű fényképező
szerből, valamint e szakmába
vágó szükségleti czikkekből.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.

← Alapított 1856-ban. →

Többszörösen kitünt etve.

FOGAK. Egyes fogak, ugymint egész fog-
sorok — evéshez használható —
légnymásra vagy rugóra — 10 évi jótállás mellett

bámulatos olcsó árakon készítettnek

Koós M. fogspecialistánál Budapesten,
Kerepesi-ut 84. szám

(a Rókus-kórházzal szemben).

Négy izraelita községkerület megalakulása.

A XXII. községkerület.

A Csongrád, Csanád és Torontál megyéket felölelő XXII. izr. községkerület f. hó 10-én tartotta a szegedi zsidó hitközség tanácstermében alakuló ülését.

Az ülést megelőzőleg hálaadó isteni tiszteletre gyűltek össze a hívek. A zsufozásig megtelt zsinagógában 'efolyt ünnepély kimagasló részét Klein Mór dr. nagybecskereki főrabbi emelkedett szellemű, a nap jelentőségét hatásos szavakban ecsetelő terjedelmes szónoklata képezte.

Istentisztelet után a gyűlés tagjai a szegedi képviselők által rendezett villás reggelire gyűltek össze.

Maga az ülés 1 órakor vette kezdetét, a melyet várhelyi Rósa Izsó dr. mint a XXII. kerületnek eddigi helyettes elnöke, a következő beszéddel nyitott meg.

Tisztelt kerületi gyűlés!

A magyar és erdélyhoni izraeliták országos irodájának megbízásából, a mely alapon a XXII. izraelita községkerület ügyeit több mint másfél évtized óta ideiglenes jelleggel vezetni szerencsém van, f. évi deczember 4-én kelt körlevellemmel az e kerülethez tartozó hitközségeket fölkerem, hogy e kerület képviselőinek végleges megalakítása céljából képviselőiket választanak meg és a választás eredményét velem f. évi márczius hó közepéig közölkék E felkérés folytán választó közgyűléseiket megtartották és velem a megválasztott képviselő urak neveit közölkék a következő hitközségek:

I. Csongrád megyéből: 1) a szegedi, 2) a hódmezővásárhelyi, 3) a szentesi, 4) a csongrádi és 5) a Mindszenti hitközségek. — II. Csanádmegyéből 1) a makói és 2) a nagylaki hitközség. — III. Torontál megyéből: 1) a n.-becskereki, 2) a n.-kikindai, 3) a pancsovai, a n.-sz.-miklósi és 4) a t.-kanizsai hitközség.

A felhívás végrehajtásától tartózkodtak: a) Csanádmegyéből a battonyai, b) Torontál megyéből a t.-becsei és módosi hitközségek.

A magyar és erdélyhoni izraeliták 1868/69. évi egyetemes gyűlése által alkotott szabályzat 61. §-a értelmében a hivatalosan bejelentett képviselő urakat 1892. márczius 31-én kelt körlevellemre 1892. május 10-re Szegedre, mint a kerület főhelyére meghívni és őket a tárgyalandó ügyek iránt értesíteni szerencsém volt,

E meghívást a hitközségek által megválasztott következő képviselő urakhoz intéztem:

Szegedről: Dr. Czukor Ignác, buziási Eisenstädter Nándor, id. Gottlieb Dávid, Kulinyi Zsigmond, Lichtenberg Mór, dr. Löw Immanuel főrabbi, dr. Magyar Miksa, Milkó Jakab és Prosnitz Vilmos urakhoz, a kiken kívül a szegedi zsidó hitközség egyik képviselői mandatumát reám volt szives ruházn.

Hódmezővásárhelyről: Beregi Lajos, dr. Berger Ferencz, dr. Seltmann Lajos főrabbi és dr. Wilhelm Arnold urakhoz.

Csongrádról: Büchler Márton főrabbi urhoz és Mindszentről: Szobotka Gusztáv urhoz

Makóról: Dr. Dózsa Sámuel, Pártos Izsó, Löffler Jakab urakhoz.

Nagylakról: Manheim Ede urhoz. Nagybecskerekéről: Dr. Klein Mór főrabbi, Schwarcz Mihály és Mangold

H. I. urakhoz. N.-Kikindáról: Dr. Rosenstein Mór főrabbi, dr. Spitzer Mór és dr. Weisz Ignác urakhoz. Pancsováról dr. Weil Adolf és Sorger Sámuel urakhoz.

N.-sz.-Miklósról: Jakoby Izidor, Vogel Náthán főrabbi és dr. Fischhof Henrik urakhoz. — T.-Kanizsáról: Frankl Vilmos urhoz A szentesi hitközség választásának eredményéről szóló jelentés csak ma érkezett hozzáram és ez okból a szentesi képviselőket: dr. Ecséri Lajos, Neufeld Herrmann és Sugár Ármin urakat személyükhöz szóló értesítéssel a mai ülésre meghívni már nem állott módomban.

Összesen 35 kerületi képviselő választatott, a kiknek megválasztása a congressusi szabályzat 57. §-a alapján aként eszközöltetett, hogy minden száznál kevesebb választóképes tagból álló hitközségre 1-1, az ezen felüli tagokból álló hitközségre minden száz választóképes tag után egy képviselő esett.

A megválasztott 35 kerületi képviselő közül a mai alakuló kerületi gyűlésre megjelentek:

Szegedről: Dr. Czukor Ignác, id. Gottlieb Dávid, Kulinyi Zsigmond, Lichtenberg Mór, dr. Löw Immanuel, dr. Magyar Miksa, Prosnitz Vilmos, Milkó Jakab, — H.-M.-Vásárhelyről: dr. Seltmann Lajos, dr. Wilhelm Arnold, dr. Berger Ferencz. — Csongrádról: Büchler Márton. — Mindszentről: Szobotka Gusztáv. — Makóról: Löffler Jakab, Pártos Izsó. — N.-Lakról: Manheim Ede. — N.-Becskerekéről: dr. Klein Mór, Schwarcz Mihály, Mangold H. J. — Pancsováról: dr. Weil Adolf, Sorger Sámuel — N.-Kikindáról: dr. Spitzer Mór, dr. Rosenstein Mór, dr. Weisz Ignác. — N.-sz.-Miklósról: Vogel Náthán, dr. Fischhof Henrik. — T.-Kanizsáról: Frankl Vilmos; összesen 29-en, minélfogva a megválasztottak $\frac{2}{3}$ -da jelen lévén a XXII. izr. községkerületnek a mai napra összehívott alakuló gyűlését a congressusi szabályzat 61-ik §-a értelmében határozatképesnek és megalakítottak nyilvánítottam.

Addig is, míg a t. kerületi gyűlés a kerületi előjáróságot megválasztaná, az országos iroda megbízásából és az önök szives hozzájárulása reményében a tanácskozást vezetni bátorkodtam és a jegyzőkönyv vezetésére dr. Wilhelm Arnold képviselő urat, a jegyzőkönyv hitelesítésére pedig dr. Czukor Ignác és Milkó Jakab urakat kérem föl.

Ezután jelenti elnök hogy Dózsa Sámuel dr. a makói zsidó hitk. elnöke, kinek felekezeti ügyünkben szerzett bő tapasztalatait nehezen nélkülözhetik, a gyűléstől, halaszthatlan teendők miatt maradt távol, amiért ajánlja, hogy a gyűlés sajnálkozásának jegyzőkönyvíleg adjon kifejezést. Sajnálattal tudatja továbbá, hogy buziási Eisenstädter Nándor betegség folytán kénytelen távol maradni.

Áttérve ezután a mai gyűlés napirendjére, — folytatja beszédét az elnök — folyó évi márczius 31-én kelt körlevelemből méltóztattak értesülni, hogy a napirend sarkalatos tárgyait a kerületi előjáróság és bíróság megalakulása képezi.

Ezen fölül szabályszerű időben bejelentettek és a napirendbe fölvétettek azon indítványok, a melyeket magam tenni kívántam, valamint azok is, melyeket dr. Klein Mór, a nagybecskereki és Vogel Náthán nagyszentmiklósi főrabbi urak napirendre tüzni kívántak és a melyeket előzetes tájékozás céljából a t. képviselő urak-

kal közölni szerencsém volt, a mint azokat a nyomtatott napirendben látni méltóztatnak.

Mielőtt a program sorrendjében a választásokat megejtenők és a napirend tárgyai fölött tanácskozásainkat megindítanók, engedjék meg, hogy dr. Klein Mór főrabbi urnak köszönetünket nyilvánítsuk azon élvezetért, melyben hennünket a mai hálaadó istentisztelet alkalmával tartott emelkedett szellemű beszédjével részestett és a melylyel mai összefövetelünk díszét és fényét emelni szíves volt.

Hátalatt szívvel mondok önöknek is köszönetet, mindannyioknak tisztelt képviselő urak, kik hivatalos és magánfoglalkozásaikat félre téve, áldozni jöttek a felekezet oltárára, hogy lehetővé tegyék a magyarországi zsidóság ügyének előbbrevitelét, a magyar zsidóság országos szervezetének kiépítését; hogy ekként képesekké tegyék felekezetünket arra, miszerint istentiszteleti, oktatási és jótékonyági intézményeinket megfelelőleg közös erővel fejleszthessük, hogy felekezetünknek a haza iránti kötelességeit méltó büszkeséggel teljesíthessük és hogy felekezetünknek mint ilyennek, az ország többi vallásfelekezeteivel törvényes egyenjogosítását mielőbb kivívthassuk.

Adja az Ég, hogy törekvésünket siker koronázza! Szíveskedjenek immár a kerületi előljárást megalkotani.

E választás eredménye a következő:

Elnök: várhelyi dr. Rósa Izsó. Elnökhelyettes: dr. Löw Immanuel.

Előljárási tagok: Beregi Lajos (Hódmezővásárhely), dr. Dózsa Sámuel (Makó), dr. Fischhof Henrik (Nagy-szt.-Miklós), Kulinyi Zsigmond és Milkó Jakab (Szeged), Schwarcz Mihály (Nagy-Becskekerek), Sorger Sámuel (Pancsova), dr. Spitzer Mór (Kikinda), dr. Ecseri Lajos (Szentes)

Az előljárási pénztárosává Milkó Jakabot, jegyzőjévé pedig Kulinyi Zsigmondot választották meg.

A költségvetési bizottság megalakítását a gyűlés mellőzte, mert a vidéki képviselők kijelentették, hogy költségeik megtérítését nem igénylik, az irodai költségek fedezését pedig a szegedi hitközség vállalta el.

Ezután két 12—12 tagu kerületi bíróság került sorra, az év első felére működő bíróság elnökeül: Lichtenberg Mór (Szeged), elnök helyettesévé: dr. Dózsa Sámuel (Makó), az év második felében működő bíróság elnökevé: dr. Berger Ferencz (Hódmezővásárhely), elnökhelyettesévé: dr. Weisz Ignác (N.-Kikinda) választattak meg egyhangulag.

A bíróság tagjainak kisorsolása a következő eredménnyel járt:

Az I. bíróság tagjai: Jacobi Izidor (N.-Szt.-Miklós), dr. Wilhelm Arnold (H.-M.-Vásárhely), Neufe ldÁrmin és dr. Ecseri Lajos (Szentes), buziási Eisenstädter Nándor, dr. Löw Immanuel és Milkó Jakab (Szeged), Vogel Nánthán és dr. Fischhof Henrik (N.-szt.-Miklós), dr. Rosenstein Mór (N.-Kikinda), Büchler Márton (Csongrád), Beregi Lajos (H.-M.-Vásárhely).

II. bíróság: Prosznitz Vilmos, Kulinyi Zs Magyar Miksa (Szeged), dr. Klein Mór (N.-Becskekerek) dr. Selmann Lajos (H.-M.-Vásárhely), Löffler Jakab (Makó), Schwarcz Mihály (Nagy-Becskekerek), Frankl Vilmos (T.-Kanizsa), Szobotka Gusztáv (Mindszent), dr. Weil Adolf (Pancsova), id. Gottlieb Dávid és dr. Czukor Ignác (Szeged).

A bírósági tagok az ünnepélyes fogadalmat rögtön letették.

Dr. Klein Mór nagybecskereki főrabbi ezután indítványt terjesztett elő, mely abban kulminál, hogy a bíróságok oly peres ügyekben, melyek vallásos jelleggel bírnak, 3 szakférfiu véleményes jelentése alapján ítéljenek, miért is a congressusi szabályzatnak a jelzett értelemben való módosítását szerfölött kívánatosnak tartja.

Az indítvány fölött Lichtenberg Mór, dr. Wilhelm Arnold, dr. Berger Ferencz és dr. Magyar Miksa hozzászólása után az ülés napirendre tért.

Dr. Rósa Izsó elnök bold. dr. Hirschler Ignác-ról a következőképpen emlékezett meg:

T. kerületi képviseleti gyűlés!

A múlt évben kísértük örök nyugalomra azt a férfit, kinek a jelenkori magyar zsidóság soha le nem róható hálával maradt adósa; ki öntudatra ébresztette a magyar zsidóságot; kinek nemes szive felekezete sorsának javításáért lángolt. Ki magának a hazai zsidó vallásu lakosság egyenjogusításának kivívásában halhatatlan érdemeket szerzett, és ki az 1868-69. évi első magyar-zsidó egyetemes gyűlés megteremtője és méltó büszkeségünkre elnöke volt. A gondviselés nem adta megérnie, hogy az általa kezdeményezett nagy mű betetőzését megérhesse és hogy az általa elvetett magnak gyümölcseit élvezhesse. Legyen egyik első határozatunk, melyet a hamvaiból feltámadó községkerület hozni hivatva van, az ő nagy nevének és dicső emlékének szentelve.

Indítványozom:

Mondja ki a XXII-iki községi kerületi gyűlés, hogy Dr. Hirschler Ignácznak a magyarországi zsidóság körül halhatatlan érdemeit és kegyeletesen megőrzött dicső emlékezetét jegyzőkönyvbe igtatja és erről a boldogult családját értesíti.

Dr. Rósa Izsó a receptió ügyében ezután a következő indítványt terjesztette elő:

T. kerületi képviseleti gyűlés!

A folyó év első napjaiban a fővárosi testvérhitközség kebeléből alakult egy bizottság, mely felekezetünk egyenjogusításának kivívását és az e végből indítandó mozgalom vezetését tűzte ki céljául. A fővárosi zsidóságnak színe-javából alakult ezen bizottság e mozgalmat nemes buzgalommal szervezte és az már eddig is eléggé meg nem becsülhető eredményeket ért el az által, hogy a magyar zsidó hitközségek döntő számmal jelentették ki csatlakozásukat és az ország képviselőinek

tekintélyes és irányadó része azt támogatni ígerte. De mindez szemmel látható és kézzel fogható eredményeket még nem teremtett és mindaddig nem szalaszthatunk el semmiféle alkalmat, nem szünhetünk meg kérni, sürgetni és követelni felekezetünk jogainak elismerését, míg vallásfelekezetünk igazságot nem nyer.

A kerületi képviselői gyűlés a benne egyesült hitközségeknek legilletékesebb törvényes képviselője, mely annál kevésbé zárkozhatik el a mozgalomtól, mert az nem csak kerületi, hanem egyszersmind országos érdek kielégítésére irányul.

Indítványozom ennél fogva:

Mondja ki a XXII-iki izr. községkerületi gyűlés: hogy a magyar zsidó vallásfelekezetnek az ország többi, törvényesen bevett vallásfelekezettel való egyenjogúsítását követeli és az e végből szükséges lépéseknek megtételére a kerületi eljáróságot felhatalmazza, és

a kerület elnökét utasítja, hogy a kerületi elnökök gyűlésén ugyanilyen szellemben járjon el.

Többen lelkes szavakban fejezték ki ezen indítványhoz való hozzájárulásukat és a gyűlés mindkettőt egyhangu lelkesedéssel tette magáévá.

Dr. Klein Mór megfelelő indokolás mellett a következő indítványt terjeszti elő:

1. A nép- és középiskolában földolgozandó hittani tananyag, illetve a tanterv egységesítése valamennyi izr. iskolában.

2. A középtanodákban a szombat és ünnepnapokon való írás és rajzolás kényszerének megszüntetése.

3. Az anyakönyvi ügy rendezés tárgyában 6658/92. sz. a. és az 1889. évi 10.442. sz. a. kelt miniszteri rendeletek egynehány intézkedésének mint az ügykezelést főlegesen megnehezítőknél sőt megakasztóknak is, módosítása.

4. A kongresszusi község szervezkedési szabályzat 66. §-ának módosítása illetőleg kibővítése.

Vogel Náthán (N.-Szt.-Miklós) ezen indítványhoz a következő pótindítvánnyal csatlakozott:

Tekintve, hogy a kongresszusi alapszabályok 60. §-a aliena b) értelmében a községi kerület képviselőinek hatásköréhez a kerületben levő összes izr. iskolák feletti főfelügyelet is tartozik,

tekintve továbbá, hogy a középtanodákban hitoktatás folytatása kell, hogy legyen a népiskoláknak, a tapasztalás pedig azt tanúsítja, hogy addig, míg az általános hitoktatás rendezve nincsen, az elemi iskola sem képes, hogy a tanítványt a középtanodára kellően előkészíthesse,

tekintve végre, hogy a rendszeres hitoktatás hiánya a tanulónak, az egyik középtanodából a másikba való átlépését nagyon is megnehezíti az a sajnos körülmény, hogy a hitoktatás beosztása nem minden tanodában egyenlő:

Mondja ki a t. községkerületi képviselő, miszerint a kerületben létező összes középtanodában legyen a hitoktatás egyöntetű, mind lényege, mind formára nézve. E czélból küldessék ki őt tagu bizottság azon felhívással, hogy a megfelelő tervet kidolgozza.

Az ülés mindkét indítvány elfogadása mellett a tanterv elkészítésére a következő bizottságot választotta meg:

Dr. Klein Mór, **dr. Löw** Immanuel, **dr. Seltmann** Lajos, **Vogel** Náthán, **Rosenstein** Mór, **Büchler** Márton főrabbik; — **Steinhardt** Mark, **Strasser** Antal, **Wilheim** Frigyes és **Feldheim** Dávid tanítók.

Dr. Klein Mór végül indítványozta, hogy a középiskolákat látogató zsidó tanulók már a tanév elején nyilváníthassák azon óhaját, hogy az írás és rajzolás alól szombat és ünnepnapokon fölmentessenek és hogy ily értelmű felterjesztés intéztessék a kerületi elnökök által a miniszterhez.

Dr. Klein Mórnak azon indítványa, mely szerint az anyakönyvvezető feljogosítandó volna, hogy a névelcserélések helyreigazítása körül bizonyos formások mellett maga intézkedhessen — elvetetett.

Schwarz Mihály ügyvéd indítványára a jövő gyűlés helyéül Nagybecskerek jelöltetett ki.

Miután elnök a megjelenteket és viszont ezek **Schwarz** Mihály indítványára az elnöknek kifejtett buzgalmaért köszönetet szavaztak, a gyűlés emelkedett hangulatban szétoszlott.

Waitzenfeld Zsigmond.

II.

A XXIII. községkerület.

A Temes, Arad és Krassó-Szörény megyéből álló XXIII. községkerület alakuló gyűlése Temesvárott f. hó 10-ére volt kitűzve.

A gyűlést megelőző napon este a Temesvári Lloyd társulat helyiségeiben előértekezlet volt, melyet a temesvári hitközség képviselője által rendezett társasvacsorával egybekötött ismerkedési estély követett.

A temesvári hitközség dísztermében tartott f. hó 10-iki gyűlésen, melyen a 3 megye megválasztott 39 képviselője közül 31-en vetek részt, bűziási **Eisenstädter** S. Ignác keresk. tanácsos, aki az elnöki jelentés felolvasásával nyitotta meg a tárgysort.

Elnök e jelentésében az elmúlt negyedszázadban a zsidó felekezeti életben előfordult fontosabb eseményeket sorolja fel általában, és halálával adózik az országos iroda tevékenységének, azután az elnök működését ecseteli, röviden felhozván egyebek között, hogy 23 évi tisztsége folyamán a kerületben még nem fordult elő oly eset, melyet nem sikerült volna békés uton kiegyenlíteni és hogy az elnökség vezetése körül felmerült

összes költségeket, melyek 1000 frtot jóval meghaladnak sajátjából fedezte. Az élénk éljenzés és tetszésnyilatkozatok által gyakran félbeszakított jelentés után dr. **Keppich** Henrik temesvári ügyvéd indítványára — ki lelkes beszédben méltatja Eisenstädter kerületi elnök buzgó és sikeres működését — a gyűlés lelkes felkiáltások között az elnöki jelentést tudomásul vette.

A tárgysor második pontja értelmében megejtett választás lefolyása a következő:

Bing Vilmos, aradi hitközségi elnök indítványára — a ki hosszabb szép beszédben méltatja Eisenstädternek a kerület érdekei körül szerzett, maradandó érdemeit — viharos tetszésnyilvánítások és hosszan tartó éljenzések mellett buziási Eisenstädter Ignácot közfelkiáltással kerületi elnökké megválasztották, mire a választott meleg szavakban köszönte meg a bizalmat, a tisztség elvállalása mellett a képviselőség további jóindulatu támogatását kérvén. Alelnökké szintén közfelkiáltással és nagy lelkesedéssel Bing Vilmos aradi elnököt — dr. Keppich Henrik temesvári ügyvéd méltató szavak kíséretében tett indítványára — választották meg. A kerületi előjáróság tagjaivá az elnök indítványára a következők választottak: Dr. Rosenberg Sándor főrabbi (Arad), Dr. Szidon Adolf főrabbi (Versetz), Schnabl Gyula (Oravicza), Deutsch Adolf (Fehértemplom), Löwinger Israel (Lugos), Rosenberg Lipót (Arad), Sternthal Salamon (Nagypél), Keppich Henrik dr., Weisz Hermann, Kümmelein Ármín jegyző (Temesvár). — Az előjáróság sorából a pénztárnokságot, Sternthal Salamonra, a jegyzői tisztelet pedig Kümmelein Ármínra bízták.

Elnöki indítványra, ezután közfelkiáltással bírósági elnökké Löwy Mór dr., temesvári főrabbi, a bíróság alelnökévé pedig Fischer Benő dr. lugosi ügyvéd választották meg. A 12 kisorsolt bírósági tag a következő: Hirschl Mór (Facset), Stern Lőrincz (Gattaja), Sándor Mór (Lippa), Lustig Adolf (Arad), Sternthal Salamon (Temesvár), Fülöp Zsigmond (Gskova), Szidon Adolf dr. főrabbi, König Ármín dr. (Versetz), Biedl Salamon (Rékás), Pollák Ede dr. (Detta), Fränkl Nándor dr. (Lugos), Hirschmann Vilmos (Kurtics). — Közvetlenül a kisorsolás után egy jelen volt bírák mint a bíróság elnökei, az alapszabályszerű fogadalmat a kerületi elnök kezeibe ünnepélyesen tették.

Elnök rokonszenves szavak kíséretében indítványozza, hogy imádott apostoli királyunknak f. évi június hó 8-án megtartandó 25 éves koronázási jubileuma alkalmából jegyzőkönyvileg örökítsék meg a községkerület mélyen érzett hazafias örömét és azon hő óhaját, hogy a Mindenható hön szeretett Királyunkat, úgy a magyar nemzetnek, valamint összes uralkodása által boldogított népeinek üdvére és javára, a legfelsőbb uralkodóháznak, valamint a monarchia összes alattvalóinak megmérhetlen

örömére még sok számos éven át teljes testi és lelki erőben és egészségben tartsa meg

Az indítványt a gyűlés lelkesedéssel tette a magáévá s egyuttal felhatalmazta az elnököt, hogy — ha az Ő Felsege színe elé menesztendő hódoló küldöttségben a kerületi elnökükön kívül, mások is részt vehetnek — az elnök a községkerület több tagjából álló küldöttséget állíthasson össze, mely a kerületi elnökök küldöttségéhez csatlakozzék.

Szidon Adolf dr.-nak a községkerületben létező tan- és nevelőintézetek felügyelése tárgyában tett indítványát, a kerületi képviselőségnek kiadták tanulmányozás, illetőleg a szükséges adatok beszerzése czéjából.

Szidon dr.-nak azon indítványát, hogy néhai Hirschler Ignác dr. főrendiházi tag elhunytá fölött érzett gyászának, valamint a magyar zsidóság körül szerzett érdemei elismerésének a gyűlés jegyzőkönyvileg adjon maradandó kifejezést, a gyűlés általános helyesléssel fogadta el.

Elnök megleghangu bevezetés után, melyben a zsidó felekezet egyenjogusítási mozgalmat és fejlődését ismertette, azon indítványt terjeszti elő, hogy a kerületi képviselőlet mondja ki, hogy: „hitfelekezetünk recipiálására irányuló üdvös mozgalomhoz lelkesedéssel csatlakozik és az előjáróságot a teendő lépések hathatós támogatásával megbizza.”

Elnök indítványa folytán Weisz Hermann elnökle alatt bizottságot választottak, melynek feladata leendő a congressusi választási szabályzatnak 3. §-a értelmében a közterületet három lehetőleg egyenlő választókerületbe beosztani.

A kerület irodavezetésére szánt 200 frtnyi átalánynak meghatározása (melyhez a községek minden képviselő után, melyet a kerületi képviselőletbe választottak, 5 frtot fizet), néhány jelentéktelenebb indítvány elintézése után elnök a jegyzőkönyvnek hitelesítésére Sternthal Salamon és Keppich Henrik drt ajánlja és közli, hogy a magyar és német nyelven szerkesztendő jegyzőkönyv kinyomatni és azoknak egy-egy példánya úgy a kerület községeinek, valamint a kerületi képviselő uraknak meg fog küldetni.

Továbbá a congressusi szabályzat értelmében még elhatároztatik, hogy a községkerületnek legközelebbi gyűlése szintén Temesvárott fog tartatni, mely város nemcsak mint az elnökség székhelye, hanem mint a kerülethez tartozó vidék központja is, e célra a legalkalmasabb.

A napirenden több tárgy nem lévén, **Rosenberg** Sándor dr. lelkes, szép beszédben és általános tetszés között méltatta Eisenstädter kerületi elnöknek negyedszázad alatt szerzett, a községkerület határain túl is ismert és elismert érdemeit — és köszönetet mondván a kerületi képviselőlet gyűlés tapintatos vezetéseért, Isten áldását kéri az elnököknek és az egész képviselőtestületnek jövődöbeli működésére is.

Sternthal Salamon végül nagy tetszés között indítványozta, hogy b. Eisenstädter Ignác kerületi elnöknek a feltétlen bizalom és háláteljes ragaszkodás látható jeléül, a mai jelentőségteljes és ünnepélyes napnak emlékezetére, művészi kivitelű — a községkerületi képviselők fényképeit tartalmazó — album ajánltassék fel és az elnök annak elfogadására felkéressék.

Elnök megilletődéssel mond köszönetet a ragaszkodás ezen megkapó nyilvánulásáért, a felajánlott emléket szívesen és hálásan elfogadja és sok évi fáradozásaiért a nyilvános életben hitsorsosainak elismerését legszebb jutalmának tartja és fogadja, hogy életét a zsidóság tekintélyének emelése, érdekeinek megóvása és a jogaiért való küzdelemnek fogja ezután is szentelni.

Ezután újból köszönetét fejezvé ki a jelenlevő kerületi képviselőknek szíves megjelenésükért, lelkes és hosszantartó éljenzések között a gyűlést bezárja.

A községkerületi gyűlésen jelen voltak:

Buziási Eisenstädter Ig. S., Löwy Mór dr. főrabbi, Weisz Hermann, Keppich Henrik dr., Kümmelheim Armin (Temesvár), Szidon Adolf dr. főrabbi, König Ármin dr. (Versecz), Stern Lorencz (Gattaja), Sándor Mór (Lippa), Fülöp Zsigmond dr. (Csákova), Biedl Salamon (Budincz), Deutsch Adolf (Fehértemplom), Pollák Ede dr. (Detta), Bing Vilmos, Rosenberg Sándor dr. főrabbi, Steinhart Mór dr., Rosenberg Lipót (Arad), Werner Károly (Simánd), Sternthal Salamon (Nagypél), Löwy Márk (Apatelek), Nasch Illés (Agris), Bienenstock Márk (Buttyin), Ormy Mór dr. (Borossebes), Kaufmann Ignác (Pankota), Roth Jakab (Szemlak), Königsthal Jakab (Pécska), Löwinger Israel, Fischer Benő dr., Fränkl Nándor dr. (Lugos), Neuerer Ignác (Karánsebes), Schnabel Gyula (Oravica).

Kümmelheim Armin.

III.

XII. községkerület.

A Győr, Komárom és Esztergom megyékből álló XII. községkerület Győrött f. hó 5-én alakult meg.

Az újvárosi izr. hitközség disztermében Schreiber Ignác kir. tanácsos ker. elnök d. e. 10 órakor nyitotta meg a gyűlést, melyen rajta kívül jelen voltak a következők:

Az egyesült győr- és győrszigeti izr. hitközség képviselőiben: Dr. Pfeiffer Fülöp, Dr. Fischer Gyula, Lamberger Gyula és Keppich Vilmos. A komáromi izr. hitközség képviselőiben: Dr. Schnitzer Ármin, Dr. Vásárhelyi Domokos, Kirz Lipót és Raab Gábor. A tatai izr. hitközség képviselőiben: Raditz Jakab. Az esztergomi izr. hitközség képviselőiben: Dr. Weisz Jakab.

Elnök megnyitójában jelenti, hogy az igazolt képviselők közül Kellner Jakab, dr. Horn Károly, Schuhl Simon és Markus Dávid kimentették elmaradásukat. Kimondja továbbá, hogy miután az igazolt képviselők $\frac{2}{3}$ része megjelent, a gyűlés határozatképes. Ezután szívesen

üdvözli a megjelenteket és a következő elnöki jelentést terjeszti elő:

Tisztelt Képviselő Urak!

Mielőtt a mai ülésre kitűzött tárgyak elintézését foganatosítanám, feladatomban volna előadni, hogy miért szünetelt hosszú évek során a kerületképviseleti intézmény és miért hivatot most egybe? E tekintetben hivatkozom az országos iroda elnökének, mint a VI. községkerület elnökének, a kerületéhez tartozó községekhez intézett f. é. február hó 3-áról kelteztetett körlevelére, melyben körülményesen előadatik, mily lépések tettek a kerületi elnökök és azok megbízásából az országos iroda részéről és mily eredménnyel. — Ezen körlevél az itt képviselt községekkel közvetlen közöltetvén, felteszem, hogy a t. képviselő urak annak tartalmát ismerik, de mégsem tartom feleslegesnek, röviden azon három főmozzanatot kiemelni, melyekre az országos iroda törekvését főképpen kiterjesztette, és pedig:

I. Hogy felekezeteinknek a törvényes jogok oly módon biztosíttassanak, mint azokat a törvényesen bevett vallásfelekezetek élvezik;

II. hogy elhárítsassék tőlünk azon véghetetlen káros hatással járó veszély, mely minket, illetőleg az egész magyarthoni zsidóságot fenyegetné, ha a magukar orthodoxoknak nevező hitrokonaink azon általunk minden áron és minden eszközzel elérni óhajtott szándékuk teljesülne, t. i. hogy törvényileg kimondassék, miszerint az országban két egészen elkülönített izr. hitfelekezet létezik;

III. hogy felállítsassék egy rabbiképző-intézet, mely úgy vallási, mint minden más irányban hivatásának tökéletesen megfelelő, magyar nemzeti szellemet is terjesszen a hallgatók közt és ezek által jövőre a vezetősükre bizott községekben is.

Ezen három pontban foglalt célok harmadika tökéletesen el is éretett és ezen üdvös intézmény tanúságul szolgál arra, hogy részünkről egységes felekezeteinkben különbséget nem ismerünk, amennyiben tényleg ma már túlnyomó részben ugynevezett orthodox szülők gyermekei azok, kik ezen intézetnek jótéteményét igénybe veszik.

A második pontra nézve megelégedésünkre szolgáljon az, hogy sem a törvényhozó testület, sem pedig a magas kormány a felekezetnek kettészakítását nem engedték meg és bizton várható — nem is fogják megengedni.

Az első pont — sajnálattal kell tapasztalunk — még megoldást nem nyert, de remélhető, hogy nemsokára ezen régen táplált óhajunk be fog teljesülni, ha a községkerületek elnökei az országos irodával egyetemben továbbra is az eddigi uton tántoríthatlanul haladnak.

Ezen utóbbi czél lebegett főképpen szemünk előtt, midőn a községkerületek ujjaalkotását elhatároztuk, hogy a kerületek törvényes képviselői, új mandátumokra támaszkodva, mindent elkövetthessenek, amit felekezeteink érdekében célirányosnak és üdvösnek tartanak.

Az általános helyesléssel fogadott beszéd után megtörténtek a választások. Elnökké újra Schreiber Ignácot választották meg, alelnökké pedig dr. Schnitzer Ármin, komáromi főrabbit közfelkiáltással. A jegyzői tisztet dr. Vásárhelyi Domokos komáromi hitközség elnökre bízták, a fegyelmi bíróság elnökévé dr. Weisz Izák esztergomi főrabbit s helyettesévé dr. Pfeiffer

Fülöp győri hitközség elnököt, kerületi tanfelügyelővé dr. Fischer Gyula, győri főrabbit és pénztárossá K e p p i c h Vilmost (Győr) választották meg.

Ezután az indítványokra került a sor.

Dr. Schnitzer Árminnak azon lelkes szavakkal támogatott indítványát, hogy a receptió mozgalmát vezető férfiaknak a kerületi gyűlés köszönetet és bizalmat szavazzon, hogy a mozgalomhoz a kerület csatlakozik és hogy az országgyűléshez intézendő kérvény megszerkesztésénél a vidék néhány nevezetesebb férfának meghallgatása is kieszközöltessék, elfogadták.

A gyűlés továbbá a magáévá tette **Dr. Schnitzer** Ármin azon javaslatát is, hogy az országos iroda a hadügyi kormányznál hasson oda, hogy a zsidó válásu katonák nagyobb ünnepeinken feltétlenül, szombaton pedig amennyire ez a szolgálat érdekeivel megegyezik, minden további kérelem nélkül a szolgálat alól mentessenek fel.

Dr. Weisz Izsák, esztergomi főrabbi, indítványa, hogy az országos iroda hívjon össze minél előbb congresszust, a kongresszusi alapszabályok módosítása végett — elfogadtattott.

Dr. Fischer Gyula győri főrabbi azon ajánlatát, hogy a kerületi elnökök, mielőtt a kerületi elnökök gyűlésére mennek, hívják előbb össze saját kerületük képviselőit, hogy azoknak véleményét meghallgassák, és hogy ezen célból a kerületi elnökökkel a központi gyűlés határnapja és tárgysorozata jó eleve közöltessék — a közgyűlés szintén határozottá emelte.

Végül a gyűlés elnöklő Schreiber Ignácznak ugy eddigi érdemeiért, valamint a tárgyalás tapintatos vezetéséért köszönet szavazott s evvel a gyűlés feloszlott.

Boskovitz Dávid.

IV.

A X. községkerület.

Tolna és Baranya vármegyék izr. hitközségei, melyek a X-ik községkerületbe tartoznak, Szegzárdon f. hó 5-én alakították meg a községkerületi képviselő-testületet.

A szegszárdi hitközség tanácstermében tartott gyűlésen a következők vettek részt: Goldberg J. Mór, Leopold Sándor, Ungár Simon dr. (Szegzárd), Roth Ármin dr. (Siklós), Flesch Ármin dr., Wolf Zsigmond, Tauszik Emil dr. (Mohács), Nikolsburger Sámuel, Czeizler Dávid (Dárda), Engel P. Sándor, Rosenthal Tobiás dr. (Bonyhád), Reiner Adolf (Dombovár) Hirsch Ignác (Tamási), Steiner Fülöp, Pinkusfeld Samu dr. (Dunaföldvár), Spitzer Ignác (Báttaszék) Schlesinger Dávid dr. (Pécsvárad).

Leopold Sándor ker. elnök a gyűlést d. e. 10 órakor nyitotta meg. Üdvözölte a képviselőket, majd az elhunyt tagokról névszerint Schulhof Adolf dr. elnökhelyettesről, Engel B. Hermannról (Bonyhád), Tauszik Lipót (Mohács), ki szólónak a kongresszuson is bajtársa volt, emlékezett meg rokonszenves méltató, meleg

hangon. Azután jelentette, hogy Perls Ármin pécsi főrabbitól üdvözlő sürgöny érkezett és megtartotta beszámolóját, mely egész terjedelmében a következő:

Tisztelt kerületi Képviselő!

Mielőtt az elnöki széket elhagynám, még egy kötelességnek akarok eleget tenni: számot kívánok adni eddigi működésemről. Nem szándékom részletekbe bocsátkozni, avagy apróságokkal önöket untatni. Röviden, igen röviden és csak nagy vonásokban fogok az orsz. zsidóságot, mint ilyen, érdeklő főfontosságú ügyekre szorítkozni.

Ismerik Önök ama köriratot, melyet a választások megejtése céljából a kerületbeli hitközségekhez menesztettem. Egész nyíltsággal odamutattam az okokra, melyek nagyobb eredmények elérésében gátoltak. מדרסך ומחרביך „Lerombolóid és lerontóid töled származnak“, mondja a próféta. Saját testvéreink állták utunkat. Izrael vallását, ama vallást, mely épen a rabiga szétzuzásának köszöni eredetét, azugynevezett „igazhitűek“ azzal gyanusítják és rágalmazzák, hogy az csak rabszolgaságban bír fenállani!

Ámde, t. képviselő, mindennek daczára az utolsó két évtized még sem volt egészen eredménytelen. Csekély erőmhez képest tevékeny részt vettem ama hosszú küzdelmekben, melyek az orsz. rabbiképző-intézet felállítását és a hitfelekezet egységének illetékes helyen történelmi elismerését eredményezték. Oly vívmányok ezek, melyeket még testvérharcz árán is megszerezni iparkodtunk és Isten segedelmével megszereznünk sikerült is! Hitfelekezetünk önkormányzati jogának törvénybe íglatása és az ugynevezett „törvényesen bevett vállások“-kal való egyenjogusítására irányzott törekvéseink azonban főleg a jelzett okoknál fogva mindeddig célra nem vezettek. Ez tette szükségessé új szervezésünket. Kell, hogy legyen a hitfelekezetnek oly közege, mely mandátummal bír arra nézve, hogy a törvényhozás és a kormány előtt mint a hitfelekezet törvényes képviselője léphessen fel. Ezért kell, hogy a legfelsőbb helyen szentesítést nyert szabályzataink alapján megalakuljunk.

Hátra van még, hogy — különösen azon megjegyzéssel szemben, melyet a dárdai izr. hitközség t. ker. képviselői levélileg tettek — igazoljam, miért hivatam ezen alakuló ülést ide Szegzárdra össze. Az orsz. közs. szerv. szabályzat azt írja elő, hogy mindig maga a képviselő határozza el, hol fogja jövő ülését tartani. Régi képviselő nem létezett, az új még meg sem alakult, tehát nem is határozhatott. Lett volna ugyan módja megtudni a egyes képviselő urak véleményét, ha mind-egyiket levélileg megkérdezem. Mint nem kétkeltem, Dárda község t. képviselői akkor is Pécs mellett szavaztak volna, de mi történik akkor, ha például a dunaföldvári képviselők Dunaföldvár, a bonyhádiak Bonyhád, a dombováriak Dombovár, a mohácsiak Mohács, a siklóiak Siklós mellett foglalnak állást? Nem korrektebb-e tehát, ha a Dunaföldvártól Dárdáig terjedő kerület ülését a kerület központjára, Szegzárdra hivatam egybe?

Amennyiben a t. képviselő eddigi eljárásomat helyesli, kérem, méltóztassék jelentésemet kegyesen tudomásul venni s részemre a felmentvényt megadni.

Nekem nem marad egyéb hátra, minthogy Isten áldását az új képviselő működésére kérjem.

A megéljenzett s helyeselt beszéd után elnök köszönetet mond a vele szemben 23 éven át tanusított

bizalomért, s a gyűlést alakulásra szólítván fel, helyét átengedi Roth Áron, siklói főrabbinak, mint korelnöknek.

Roth Áron nagyobb szabásu beszédben fejtegette a zsidóságnak jövődjének teendőit. Hangsúlyozza, hogy haladnunk kell a korral, elítéli az orthodox ellenzékét, mely csak reakziót akar. „A mi célunk — úgy mond — a zsidó hit szentségét a modern korszalem figyelembevételével megőrizni.“ Mély vallásos érzülettől és hazaszeretettől lángoló szavai egyaránt nagy hatást keltettek. Majd a lelépő ker. elnök munkásságát, odaadó fáradozását méltatta igaz elismeréssel és a két megye nevében köszönetét tolmácsolván, kéri, hogy a lelépő elnök ezentul is szentelje erejét a zsidó közügynek. Végül indítványozza, hogy a képviselő elnöke iránt érzett hálájának jegyzőkönyvileg is adjon kifejezést.

Flesch Ármin dr. mohácsi főrabbi lendületes beszédben taglalta a zsidóság jelenlegi mozgalmait. Találó talpudi képekben vetette össze a multat és a jelent és a zsidóság autonómáját meg szervezetét köti a gyűlés lelkére. Végül úgy ezen, mint a vallásos eszméknek igaz hívét, Leopold Sándort ajánlja elnökségre.

Elnökké azután egyhangulag Leopold Sándort választották meg, akinek egyuttal eddigi működése elismerésül megszavazták a javasolt jegyzőkönyvi köszönetet is.

Mitán elnök megköszönte az új választást és a képviselő további támogatását kérte, megejtették a többi választást is, melyeknek eredménye a következő:

Elnökhelyettes: Wolf Zsigmond, jegyző: Tauszik Emil dr. (Mohács). Az előjáróság tagjai: Engel P. Sándor, Rosenthal Tóbiás (Bonyhád), Steiner Fülöp (Duna-Földvár), Reiner Adolf (Dombóvár), Goldberger J. Mór (Szegzárd), Róth Áron (Siklós), Schlesinger Dávid dr. (Pécsvárad). Birósági elnök: Tauszik Emil dr., elnökhelyettes: Engel P. Sándor. Tagok: 12 kisorsolt képviselő. A kerületek kikerekítésére kiküldött bizottság elnöke Goldberger J. Mór, tagjai: Hirsch Ignác (Tamási), Nikolsburger Sámuel (Dárda), Spitzer Salamon (Báttaszék), Flesch Ármin dr. (Mohács) és Reiner Adolf (Dombóvár).

Pinkusfeld Samu dr., dunaföldvári főrabbi a magyar zsidóság jelenlegi jogállásának visszasságára való utalással arra tüzelte a gyűlést, hogy mondja ki a zsidó vallás egyenjogúsítása tárgyában folyó mozgalomhoz való csatlakozást és elnökét kérje fel, hogy a ker. elnökökből összehívandó gyűlésen hasson oda, hogy a zsidóság ezen óhaja minél előbb teljesedésbe menjen.

Ungár Simon dr. szegszárdi főrabbi szintén a zsidóság mostani sérelmes állapotaival foglalkozott, ékes szavakkal fejezvé ki bizalmát az iránt, hogy a magyar zsidóság hazafias szelleme és vállvetett munkássága meg fogja teremni a kívánt gyümölcsöket.

Flesch Ármin dr. meleg hangon ismertette az orsz. iroda működését és a feltétlen bizalom kifejezésre juttatását javasolta.

Rosenthal Tóbiás, bonyhádi főrabbi azt indítványozta, hogy a ker. elnök a ker. elnökök gyűlésén vesse latba erejét az iránt, hogy legalább 3 évenként zsidó kongresszus tartassék.

Mindezen indítványokat a gyűlés helyesléssel fogadta el.

Hirsch Ignác végül arra az anomáliára figyelmeztetett, hogy annak daczára, hogy a magyarországi járasszékhelylyel bíró hitközségek mindegyike rendelkezik anyakönyvvi kerülettel is, a Tamási község, melynek pedig vagy 1000 zsidó lélek esik a kerületébe, anyakönyvvi kerület nélkül szűkölködik. Hosszabb eszmecsere után a visszasság megszüntetésére a ker. elnököt kéri fel.

Az iskolafelügyeletre vonatkozólag a gyűlés felkéri lelkésztagjait, hogy a jövő gyűlésen kész tervezetet mutassanak be és Tauszik Emil dr. indítványára elhatározta, hogy a legközelebbi ker. gyűlést Mohácson fogja megtartani.

A tárgysor evvel kimerült s a gyűlés az új elnök életésével szlott szét, hogy újra összegyűljön Leopold Sándor vendégszerető házában, ahol az ünnepi lakoma mellé sok szép felköszöntő is került.

Berger Benő

AZ ERŐSEK.

-- Elbeszélés a kisvárosi zsidó népeletről. -- (11)

Irtta: Bernstein A.

III.

Más jövőmondások Izraelben nagyon is korán hangzottak el, az igaz. A vidám életkedv hangja és hangulata ezek, melyek egykor szárnyaikra szedték a zoltárénekest, aki még elmondhatta: »örülök az Örökkévalónak« (104 zoltár). Ő, a boldog, nem látott és mit sem sejtett a csak ő utána elkövetkezett nemzeti bukásból. Az ő vidám lelke előtt »az erdők állatvilága örvendve örvendezett teremőjének előtte.« Az ő szeme még nem látta sötétnek az eget, hanem »az Ur fény-sugárból szőtt köntösének, mely mint szőnyeg elterpeszkedik.« Ő még ujjongott a hegyi forrásokkal, »melyek összecseregdednek a patakba és leomlanak a magasból, hogy a róna nyájait itassák.« Ő előtte a »Libanon cedrusai még a madarak tanyája, melyet isten növesztett« Az ő szemében »az ember még vígan látott hajnalhasadással a dolgához és munkája után, miglen elérkezik az est.« Ő még örült a tengernek, »mely nagy és messze ölelkező minden felől, öble mélyén pedig élet sűrög-forog kicsiny és nagy.« Ő még dicsőítette a bort »mert vidámmá teszi az ember szivét« és örülhetett a

lehelletnek, mely teremtvé fuvall szerteszt és »megifjítja a föld ábrázatát «

Ugy látszik azonban csak valami csodálatos véletlen őrizte meg a teljesen zavartalan jámbor vidámság ezen szavát, mely a maga nemében bizonyára nem az egyedüli volt. A hasonló színvonalú örömdalok serege örökre oda és kevéske maradványaikat elhalaványítja a panaszkodás, mely ezredéveken át virradatról virradatra megifjult, ezredéveken át estéről estére megújodott.

És ennek az ősrégi panaszkodásnak feljülését hirdette a szóban forgó est is.

Bármily kicsinynek tessenek is a baj, mely Mendel Gibbort érte, a községben, a hol valamennyi családapa csak hasonló sorsnak volt kitéve, mely gondot és aggodalmat keltett. Mendel sorsa az asszonyok urait, a sok gyerek apját és a szegény elaggottak gyermekeit egytől-egyig mind utolérhette. Hogy is lehetett volna az másként, minthogy a hang, mely harmadfél ezred évvel ezelőtt panaszra szólított és a mely gyászhetekben annak rendje és módja szerint éjre éjre megzendült, most mélyebben beleszolgált a szívekbe, mint különben!

Mikor a piacon a strázsamester hívséges kakasa nagyölcsezen megszólalt, hogy a 11-ik órának elmúltát és a 12-ik órának az éj felének elközeledtét hirdesse és ezen természetes hangnak csodás viszhangjaként, a berekedt samesznek természetellenes hangja az utca végéről, hosszan elnyújtott éneklő panaszos szóval ráfelelve, ez éjféle gyászos ájtatosságra szólított — mindenkinek úgy tetszett a dolog, mintha a panaszkodó Jeremiás ismételtén így kiáltott volna Izrael felé: »Talpra és panaszkodj éjnek éjszakáján mikoron kezdődik az ébredés!« — mintha így szólna az aggódó asszonyokhoz: »Miként vizet, ömleszd ki lelketed a te istened színe előtt«, — és mintha intené az aggokat: »Emeljétek feléje kezeteiket gyermekeitek életéért, akik sanyarognak uton-utfelen!«

Ezért a langyos éjféle levegőbe nem egy sóhaj furódott, nem egy szem pillájára lopózott ki a gond könyűje és mikor a jámborok összegyülekezének a bészhamidrásban, és az egy szál viaszgyertya félhomályában odakuporodtak a padlóra, megrázóbb hangon zendült föl a panaszos zsoltár: Babel forrásinál ültünk és zokogtunk« meg aztán e régi gyászdal:

»Samaria: zendíts rá panaszos szóra
Vétked tengerétől mélyen meghajolva,
Fiaim szanaszét, idegenbe üzve,
Templom és palota sírját lelte tűzbe,
És Zion kiáltja: oda szép mindenem,
Otthonod mióta elhagytad istenem!

ismert mély bubánattól rezgő dallamának szárnyain messze elszöngött az egész községben

Meghajolt fővel hallta az öreg Malke is, akimég fönn virrasztott a szobájában, melyben halványan pislo-

gott a mécses és a melynek ajtaja ablaka szintén tárva nyitva bámult bele az éjszakába.

— Hendele leányom — szólt unokájához, aki ott állt a karosszékéhez támaszkodva — üljünk alacsonyabbra, mert aki ott fönn lakozik a magasban meghallja mindazt, aki lenn panaszkodik a mélyben.

Hendele szótlánul hozott elő két zsámolyt, kiségitette öreg szülejét a karosszékéből, odatelepedett melléje és a két asszonyi hang halkán — az egyik az aggkor reszkető, a másik a viruló ifjuság selyem-lágy hangján — danázta a panaszos dalt ősi szövegében, midőn az a mélyből ma ájtatosabban zendült föl a magasba.

De ma más két szívből is búsabban fakadt fel a gyászdana, mint egyébkor: a Salme Mennist és Mendel Gibbor nem voltak az imádkozók között. Miután az utolsó órákat a Salme sötét szobájában szótlánul eltöltötték, Mendel kérelmére kiballagtak a Visztula partjára és annak mentén szótlánul csatangoltak, Mendel mélyeséges bus álmodozásba merülve, Salme néma aggódással barátja miatt. Amidőn a panaszos dal hozzájuk is elcsendült Salme félénken nyult a Mendel karjához.

— Gyere Mendel — szólt halkán, telepedjünk le ide a köre és végezzük el az éjféle gyászt, hogy isten — áldassék az ő neve — Izrael sok bubánata között nyujtson gyógyírt a te bubánatodra is.

Mendel válasz nélkül követte hű kísérelőjét és a Visztula partján mindketten egy köre szorulva halk danával belezendítettek a régi gyászdalba, melylyel a partot nyaldosó hullámok csobogása harmonikusan összefolyt.

(Folyt. köv.)

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése május hó 15-én lejárt, teljes tisztelettel kérjük, méltóztásának előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Egész évre . . . . . 8 frt — kr
fél évre . . . . . 4 frt — »
negyed évre . . . . . 2 frt — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokok:

egész évre . . . . . 7 frt — kr
fél évre . . . . . 3 frt 50 «
negyed évre . . . . . 1 frt 75 »

Az „Egyenlőség“

szerkesztősége és kiadóhivatala
Budapest, Váczi körút 23. sz.